

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

ОБЩИНА НИКОЛАЕВО

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2025 -2028 г.

септември 2024 г.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

I	Увод	<i>Стр.4</i>
II	Нормативна уредба	<i>Стр. 6</i>
1.	Анализ на международно и национално екологично законодателство	<i>Стр.6</i>
2.	Хармонизация на национално и екологично законодателство в областта на околната среда с това на европейския съюз	<i>Стр.7</i>
3.	Мерки за осъществяване на политиките в областта на околната среда	<i>Стр.13</i>
III	Разработване на общинска програма за опазване на околната среда на община Николаево	<i>Стр.16</i>
1.	Анализ на компонентите на околната среда	<i>Стр.17</i>
1.1.	Обща характеристика на района	<i>Стр.17</i>
1.2.	Природо- географска и климатична характеристика	<i>Стр.21</i>
1.3.	Компоненти на околната среда	<i>Стр.22</i>
1.3.1.	Атмосферен въздух	<i>Стр.22</i>
1.3.2.	Източници на емисии	<i>Стр.23</i>
1.3.3.	Води	<i>Стр.24</i>
1.3.4.	Почви и нарушени терени	<i>Стр.25</i>
1.3.5.	Защитени зони и територии	<i>Стр.27</i>
1.3.6.	Отпадъци	<i>Стр.32</i>
1.3.7.	Шум	<i>Стр.37</i>
1.3.8.	Зелени площи в населените места	<i>Стр.39</i>
1.3.9.	Радиационна обстановка и влияние на нейонизиращи лъчения	<i>Стр.39</i>
1.3.10.	Управление	<i>Стр.40</i>
1.3.11.	Икономическо състояние	<i>Стр.44</i>
1.3.12.	Селско стопанство	<i>Стр.44</i>
1.3.13.	Туризм	<i>Стр.48</i>
1.3.14.	Финансово състояние	<i>Стр.49</i>
1.3.15.	Демографско състояние	<i>Стр.51</i>
1.3.16.	Социално икономическо развитие	<i>Стр.52</i>
2.	Анализ на силните и слабите страни, възможности и заплахи (SWOT-анализ). Визия на общината.	<i>Стр.53</i>
3.	Цели и приоритети	<i>Стр.58</i>
4.	План за действие	<i>Стр.60</i>
5.	Организация и изпълнение на програмата	<i>Стр.66</i>
6.	Заклучение	<i>Стр.67</i>
IV	Приложения	<i>Стр.69</i>

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

ГИС	Географска информационна система
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕС	Европейски съюз
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗПЧП	Закон за публично-частното партньорство
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИЕ	Министерство на икономиката и енергетиката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МОН	Министерство на образованието и науката
МП	Министерство на правосъдието
МРР	Министерство на регионалното развитие
МСП	Малки и средни предприятия
МТС	Министерство на транспорта и съобщенията
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
НСИ	Национален статистически институт
ОПИП	Оперативна програма „Иновации и предприемачество”
ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж”
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда”
ОПРСР	Оперативна програма „Развитие на селските региони”
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж” 2014-2020 г.
ОУП	Общ устройствен план
ПОС	Програма за управление на околната среда
ПУП	Подробен устройствен план
ПЧП	Публично-частно партньорство
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
СКФ	Структурни и Кохезионен фонд
ТП	Техническа помощ
УО	Управляващ орган
ФЛАГ	Фонд за органите на местното самоуправление в България – ФЛАГ

I УВОД

Програмата за опазване на околната среда (ПООС) очертава целите и действията, насочени към опазване, възстановяване и възпроизводство на естествената околна среда, поддържане на разнообразието на живата природа, разумното използване на природните богатства и ресурси в контекста на устойчивото развитие на община Николаево.

Програмата се основава на концепцията, че предотвратяването на отрицателните изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции в следствие на антропогенни въздействия е ключов фактор за постигане на глобалната цел на политиката по устойчиво развитие – подобряване на качеството на живот и благосъстоянието. В този смисъл ПООС цели не само по-устойчива околна среда, но и по-добро качество на живот на населението. Друг значим аспект за формиране на общинската екологична политика е оценката на очакваните климатични промени и влиянието им върху територията на община Николаево. Те са свързани най-вече с промяната в режима на температурите и валежите, загубата на биологично разнообразие, щетите върху селското и горското стопанство от засушавания, пожари и др., нарастването на честотата и интензитета на екстремните климатични условия, както и защитата на населението от природни бедствия и катастрофични събития.

Настоящата Програма за опазване на околната среда за периода 2025-2028 г. е разработена в условията на приемственост спрямо предходни общински екологични документи, стопански, финансови и други проучвания за територията на общината. При изготвянето на Плана за действие към ПООС е обърнато специално внимание на Общия устройствен план на община Николаево и Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г. за постигане на съвместимост с целите, проектите и дейностите по опазване на околната среда.

Общинската Програма за опазване на околната среда (ПООС) е разработена на основание чл.79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима, за устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на Общинска администрация Николаево за ефективно и целесъобразно използване на ресурсите. Програмата обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на Общините в съответствие с нормативните документи по опазване на околната среда.

Основните задачи, които се поставят с Програмата, са свързани с актуалните проблеми по опазване на средата, бъдещите инициативи за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности и др. В ПООС се поставят и задачи за интегриране на икономическите и социалните цели с тези по опазването на околната среда при планиране на общинските дейности и създаването на оптимална екологична обстановка с траен ефект за обществото.

Целите на програмата се свеждат до следното:

- Акцентиране върху най-важните екологични проблеми на общината;
- Обвързване на бъдещите проекти на общинска администрация и дейностите в програмата с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

- Създаване на организация за насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана приоритетни мерки или за предотвратяване на нови замърсявания;
- Откриване на източници за финансиране (национални и международни програми, европейски фондове и др.).

Програмата за опазване на околната среда на Община Николаево 2025-2028 г. е документ с отворен статут, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Николаево, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо Общината.

Опазването на околната среда е сред най-важните приоритети на съвременното общество. За запазване на природните богатства на страната и осигуряването на здравословна околна среда за живот, труд и отдих на населението е необходимо да се провежда целенасочена и комплексна екологична политика на държавата. Нейни задължителни елементи са изграждането и усъвършенстването на законодателството и нормативната уредба и наличието на институции, осигуряващи постоянен контрол и оценка на състоянието на околната среда, вземане на управленски решения и тяхната реализация.

Законовите разпоредби в сферата на опазване на околната среда имат многопосочен характер, поради което те са практически ефективни само когато са подкрепени с конкретни форми на реализация. Една от тези конкретни форми е изготвянето на програма за опазване на околната среда приложима на местно ниво, като се интегрират икономическите и социалните цели при планиране на дейностите в тази област.

Въпросът за Общинска програма за опазване на околната среда се поставя на Първата конференция на министрите на околната среда през 1991г., на която е взето решение да се създаде Обща програма за опазване на околната среда за страните от Европа, която да служи като рамка за по-добра координация на усилията за възстановяване и опазване на околната среда на национално и международно ниво.

Концепцията за устойчиво развитие, приета на Конференцията на ООН за околна среда и развитие в Рио де Жанейро през 1992г., формулира новите принципи за организиране на дейностите в обществото. Приет е “Дневен ред 21” - план за действие на ООН, който в процеса на вземане на решения за околната среда отрежда много важна роля на местните власти - те са най-близо до хората до проблемите и в много случаи най-близо до решенията.

II НОРМАТИВНА УРЕДБА

1. Анализ на международно и национално екологично законодателство

1.1. Структура на правото на Европейския съюз в областта на околната среда.

Правото на ЕС се състои от три различни, но взаимосвързани типа от законодателство.

1.1.1. “Първично законодателство”, което включва Договорите за създаване на Европейските общности (Договорът от Маастрихт, 1992г. за ЕС) и което е резултат от директните преговори между правителствата на Държавите - членки. Договорите изискват последваща ратификация от националните парламенти и очертават основните принципни положения, които се доразвиват и регламентират в пълнота от т.нар. “вторично законодателство” - Директиви, Регулации, Решения. Член 2,3, ал.К и 130 г-т от Договора на Европейската общност са нормативната база в сферата на околната среда.

1.1.2. “Вторично законодателство”, е резултат от законотворческата дейност на институциите на ЕС и се издава въз основа на Договорите и доразвива и регламентира в пълнота установените в тях общи положения. Вторичното законодателство може да бъде под формата на:

Регулации (Регламенти), които се прилагат директно и са обвързващи за Държавите - членки, без да е необходимо те да пренасят техните разпоредби в своето национално законодателство.

Директиви, които обвързват Държавите членки по отношение на резултата, който трябва да бъде постигнат в определен срок, като оставят националните власти да изберат формата и метода за постигането му. Важно място в областта на околната среда заемат Рамковите директиви. Те поставят общи принципи, процедури и изисквания към законодателството на ЕС в различните сектори от областта на околната среда, на които трябва да отговарят всички останали директиви в съответната област.

Решения, които са задължителни за страните до които са адресирани: (Държава членка, физическо или юридическо лице). Те също не изискват въвеждане в националното законодателство.

Препоръки и мнения, които нямат обвързващ характер.

1.1.3. Решения на Европейския съд. Тяхната функция е да тълкуват текстове на първичното и вторичното законодателство и да разрешават възникналите спорове по тяхното прилагане.

От своя страна Европейското законодателство в областта на околната среда се подразделя в няколко сектора:

- хоризонтално законодателство;
- качество на въздуха;
- управление на отпадъците;
- качество на водите;
- контрол на промишленото замърсяване и управление на риска;
- химически вещества и генетично модифицирани организми;
- шум от машини и превозни средства;

- ядрена безопасност и защита от радиация.

2. Хармонизация на националното законодателство в областта на околната среда с това на Европейския съюз.

Законодателството в областта на околната среда предвижда специфични видове нормативни, административни и инвестиционни мерки, в зависимост от секторния му обхват. Наред с това има и значителен брой хоризонтални мерки, касаещи въпросите на екологичното управление, които са изключително важни за постигането на една от най-значимите цели в съвременното управление на околната среда в Европа - интегрираното предотвратяване и контрол на замърсяването на околната среда по всички компоненти едновременно.

2.1. Основен екологичен закон - Закон за опазване на околната среда (ЗООС).

Рамката на съвременното екологично законодателство в България се поставя от Закона за опазване на околната среда (ЗООС – обн. ДВ бр.91 от 25.09.2002 г. посл. изм.и доп. ДВ бр.84 от 06.10.2023 г.).Той ревизира системата от екологичните стандарти и въвежда принципите: „Замърсителят плаща”, „Правото на обществеността да бъде информирана” и „Превенция на замърсяването”. Освен това законът урежда въпросите с опазването и ползването на компонентите на околната среда, процедурата по оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС), финансирането на дейностите, правата и задълженията на отговорните институции. Съгласно чл.81 от ЗООС се оценява въздействието върху околната среда на планове, програми и на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии или на техни изменения или разширения, при осъществяването, на които са възможни значителни въздействия върху околната среда.

2.2. Законодателство.

В процеса на хармонизация на националното законодателство с европейското екологично право, през последните години Министерството на околната среда и водите в сътрудничество с други министерства е разработило редица нормативни акта, хармонизиращи българското законодателство със съответни актове на законодателството на ЕС. Изготвените нормативни актове, съгласно ранга си са приети от Народното събрание и Министерски съвет на Р. България. Във всички нормативни актове, приети през последните години, специално внимание се отделя на определянето на компетенциите, правата и задълженията на администрацията на централно, регионално и местно ниво за прилагането и налагането на изискванията, произтичащи от постиженията на правото на ЕС.

Основните изисквания за опазване на околната среда, респективно функциите на различните администрации, са въведени чрез следните секторни закони:

- **Закон за опазване на околната среда (ЗООС);**
- **Закон за опазване на чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ);**
- **Закон за управление на отпадъците (ЗУО);**
- **Закон за водите (ЗВ);**
- **Закон за защитените територии (ЗЗТ);**

- Закон за лова и опазване на дивеча (ЗЛОД);
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси;
- Закон за лечебните растения (ЗЛР);
- Закон за биологичното разнообразие (ЗБР).

2.2.1. Хоризонтално законодателство

- Закон за опазване на околната среда (ДВ, бр. 91/ от 25.09.2002 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.84/06.10.2023 г.)
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ДВ, бр. 25/18.03.2003 г. посл. изм. и доп. ДВ. бр.62 от 05.08.2022 г.)
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ, бр. 57/2004 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.70 от 07.08.2020 г.)

2.2.2. Качество на въздуха

- Закон за опазване чистотата на атмосферния въздух (обн. ДВ бр.45/28.05.1996 г., посл.изм. и доп. ДВ., бр. 41/10.05.2024 г.). Прилага се към стационарните и подвижни източници на замърсяване. Урежда изисквания към емисии от източниците, към качеството на атмосферния въздух, изисквания към продукти и процеси, събиране и предоставяне на информация, санкции за нарушителите, задължения на държавата, общините, физическите и юридическите лица.

- Наредба №1/2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители) изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии (обн. в ДВ.бр.64 от 05.08.2005 г.) ;

- Наредба №6/1999 г. за реда и начина за измерване на емисиите от вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници (обн. ДВ.бр.31/1999 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.14/10.02.2023 г.);

- Наредба №7/1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн. в ДВ.бр.45 от 14.05.1999 г.);

- Наредба №10/2003г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на серен диоксид, азотни оксиди и общ прах, изпускани в атмосферния въздух от големи горивни инсталации (обн. в ДВ.бр.93/21.10.2003 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.63/31.07.2018 г.);

- Наредба №12/2010г. за норми на серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (обн. в ДВ.бр.79/08.10.2019 г.).

2.2.3. Управление на отпадъците

- Закон за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр. 53/13.07.2012 г., посл. изм. ДВ.,бр.108/30.12.2023 г.). Законът за управление на отпадъците (ЗУО) урежда екологосъобразното управление на отпадъците като съвкупност от права, задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и различни форми на контрол. Със ЗУО е въведена йерархия за управление на отпадъците с първи приоритет предотвратяване на образуването на отпадъците,

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

следвано от оползотворяването им и на последно място екологосъобразното им обезвреждане. Законът регламентира задълженията на лицата, извършващи дейности по третиране и транспониране на отпадъците, въвежда изискване и за представяне на документи относно отчета и информацията за дейностите с отпадъци. Определени са контролните органи и обхвата на тяхната компетентност.

- Закон за ратификация на Базелската конвенция за контрол на трансграничния превоз на опасни отпадъци и тяхното третиране (обн. ДВ. бр.8 от 26.01.1996 г.);

- Наредба №2 за класификация на отпадъците (обн. ДВ, бр.46 /01.06.2018 г.);

- Наредба №4 за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци (обн. ДВ, бр. 36 /2013 г. изм. и доп. ДВ.бр.101/27.11.2020 г.);

- Наредба №7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 81/2004 г.);

- Наредба № 6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (обн. ДВ, бр. 80/2013 г., посл. изм. ДВ.,бр.36/01.05.2021г.);

- Наредба № 1/2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри(обн., ДВ, бр. 51/2014 г. изм. и доп. ДВ.бр33/10.04.2023 г.);

- Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 111 от 27.12.2013 г., посл. изм. ДВ. бр.7/20.01.2017г.)

- Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС № 275 от 06.12.2013 г. (обн. ДВ, бр. 107 от 13.12.2013 г., посл. изм. ДВ. бр.11/31.01.2017 г.)

- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г. (обн. ДВ, бр. 2 от 08.01.2021 г.).

- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС 267 от 5.12.2017 г. (обн., ДВ, бр. 98 от 08.12.2017 г.)

- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци (приета с ПМС № 53 от 1999 г., ДВ, бр.29/1999 г.)

- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (обн., ДВ, бр. 85/06.11.2012 г., изм. и доп., бр. 2/08.01.2021 г.)

- Наредба № 3 за изискванията към инсталации, произвеждащи титанов диоксид (обн. ДВ, бр. 49/04.06.2013 г.)

- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (Приета с ПМС № 11 от 15.01.2013 г., обн., ДВ, бр. 7 от 25.01.2013 г., в сила от 25.01.2013 г., изм. и доп., бр. 95 от 1.11.2013 г., в сила от 1.11.2013 г., изм., бр. 60 от 22.07.2014 г., в сила от 22.07.2014 г., бр. 57 от 28.07.2015 г., в сила от 28.07.2015 г., изм. и доп. ДВ.бр.47/30.05.2023 г.)

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

- *Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (Приета с ПМС № 201 от 4.08.2016 г., обн., ДВ, бр. 55 от 07.07.2017 г.).*
- *Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (Приета с ПМС № 351 от 27.12.2012 г., обн., ДВ, бр. 2 от 8.01.2013 г., в сила от 8.01.2013 г., попр., бр. 6 от 22.01.2013 г., изм. и доп., бр. 100 от 16.12.2022 г.)*
- *Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (приета с ПМС № 352 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г.)*
- *Наредба за изискванията за реда и начина за инвентаризация на оборудване, съдържащо полихлорирани бифенили, маркирането и почистването му, както и за третирането и транспортирането на отпадъци, съдържащи полихлорирани бифенили (обн., ДВ, бр. 70 от 22.08.2014 г.)*
- *Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (обн. ДВ, бр. 100 от 19.11.2013 г., в сила от 01.01.2014 г., изм. и доп. ДВ.бр.100/16.12.2022 г.)*
- *Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци (обн., ДВ, бр. 53 от 10.06.2008 г., посл. изм. бр. 30 от 15.04.2016 г.).*
- *Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (Приета с ПМС № 221 от 14.09.2012 г., обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012 г., изм. и доп. ДВ.бр. 23/14.03.2023 г.)*

2.2.4. Качество на водите

- *Закон за водите (обн.ДВ, бр. 67 / 27.07.1999г., в сила от 28.01.2000г., посл. изм. и доп., бр. 12 от 3.02.2017 г. изм. и доп. ДВ.бр. 41/10.05.2024 г.).* Определя условията за опазването и използването на водите и водните обекти. Целта на ЗВ е осигуряване на единно и балансирано управление на водите в интерес на обществото, защита на здравето на населението и устойчивото развитие на страната;
- *Наредба №1/10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води (ДВ, бр. 87/30.10.2007 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.102/23.12.2016г.);*
- *Наредба №1/11.04.2011 г. за мониторинг на водите (ДВ, бр.34/29.04.2011 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 20/15.03.2016 г.);*
- *Наредба №2 за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (ДВ, бр. 27/11.03.2008 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.97/09.12.2011 г.);*
- *Наредба № 2/08.06.2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точковите източници на замърсяване (обн. ДВ., бр. 47/21.06.2011 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.48/27.06.2015 г.);*
- *Наредба №3/16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно – битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за профилактични, питейни и хигиенни нужди (обн.ДВ, бр. 88/27.10.2000 г.);*

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

- *Наредба №4 за изискванията към качеството на води, предназначени за обитаване от риби и черупкови организми (ДВ бр. 88/27.10.2000 г.);*
- *Наредба №5/30.05.2008 г. за управление качеството на водите за къпане (обн. ДВ.бр. 53/10.06.2008 г.,изм. и доп. ДВ. бр.5/18.01.2013 г.);*
- *Наредба №6 за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (ДВ, бр.97/2000 г.,посл. изм. и доп. ДВ. бр.24/23.03.2004 г.);*
- *Наредба №7/14.11.2000 г. за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места (ДВ, бр. 98/01.12.2000 г.);*
- *Наредба № 9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели (обн. ДВ., бр. 30/2001 г., посл. изм. и доп. ДВ., бр.43/16.05.2023 г.);*
- *Наредба за реда и начина на оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (приета с ПМС № 201/04.08.2016 г., обн., ДВ., бр.55/07.07.2017 г.).*

2.2.5. Защита на природата

Националното законодателство покрива опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти, като фокуса е поставен основно върху опазването, отколкото върху устойчивото използване. Общите принципи и мерки за опазване на биологичното разнообразие са описани в ЗООС. Опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в страната е регламентирано в следните закони:

- *Закон за биологичното разнообразие (ДВ, бр. 77/ 09.08.2002 г., посл. изм. ДВ, бр.102/08.12.2023 г.);*
- *Закон за защитените територии (ДВ, бр. 133/ 11.11.1998 г., посл. изм. ДВ, бр. 102/05.12.2023 г.);*
- *Закон за лечебните растения (ДВ, бр. 29/ 07.04.2000 г., посл. изм. ДВ, бр. 102/08.12.2023 г.);*
- *Закон за лова и опазване на дивеча (ДВ, бр. 78/2000 г., посл.изм. и доп.ДВ. бр.102 /08.12.2023 г.);*
- *Закон за рибарството и аквакултурите (ДВ, бр. 41/2001г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.102/08.12.2023 г.) и подзаконовите нормативни актове към тях:*
 - *Наредба за условията и реда за разработване на планове за управление на защитени територии (ДВ, бр.13/2000 г.,посл. изм. и доп. ДВ. бр.55/07.07.2017 г.);*
 - *Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (ДВ, бр. 73/11.09.2007 г., посл.изм. и доп.ДВ.бр.106/15.12.2021 г.);*
 - *Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите (ДВ бр.14/20.02.2004 г.);*

2.2.6. Индустриално замърсяване и управление на риска

Транспонирането на изискванията се осигурява от следните нормативни актове:

- *Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (ДВ.бр.43/ 29.04.2008 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.102/08.12.2023 г.);*
- *Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ДВ,бр.25/18.03.2003 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.62/05.08.2023 г.);*
- *Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ. бр.57/02.07.2004 г., посл.изм. и доп.ДВ. бр. 70/07.08.2020 г.);*
- *Наредба за условията и реда за определяне на отговорността на държавата и за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия при приватизация (ДВ,бр.66/30.07.2004 г., посл.изм. и доп. ДВ. бр.96/06.12.2011 г.);*
- *Наредба за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни (ДВ. бр. 80/09.10.2009 г., посл.изм. и доп. ДВ. бр.67/23.08.2019 г.);*

Страната успешно приключи изпълнението на поетите ангажименти в процеса на транспониране на Европейското законодателство по химикалите и предотвратяването на големи промишлени аварии, в хармонизирано национално законодателство за управление на химичните вещества и препарати, и предотвратяване на големи промишлени аварии.

2.2.7. Химикали

Обществените отношения в страната, свързани с контрола и управлението на химичните вещества и препарати, като фактор, който въздейства на околната среда и човешкото здраве, са регулирани в редица нормативни актове с различен ранг - закони, наредби, правилници и др.

- *Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (обн., ДВ, бр. 10/ 04.02.2000 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр. 23/19.03.2024 г.).* Той урежда условията и реда за пускането на пазара, търговията, вноса, износа и употребата на химични вещества и смеси, държавния контрол върху тях, както и правата и задълженията на физическите и юридическите лица, осъществяващи горепосочените дейности, с цел защита на здравето и живота на хората и опазване на околната среда и в съответствие с изискванията на европейското законодателство. ЗЗВВХВС създава правно основание за приемане на редица подзаконови нормативни актове по прилагането му.

2.2.8. Генетично модифицирани организми

- *Закон за генетично модифицирани организми (обн. ДВ бр.27/29.03.2005 г., посл.изм. ДВ, бр.41 от10 май 2024 г.).*

2.2.9. Шум

Контролът и управлението на шума, като фактор, който въздейства на околната среда и човешкото здраве, се регулират частично в редица, недостатъчно обвързани помежду си нормативни актове с различен ранг - от закон до ведомствени наредби и нормативи.

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

- Закон за защита от шума в околната среда (ДВ, бр. 74 / 13.09.2005 г., в сила от 01.01.2006 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.101 от 27.11.2020 г.).

- Наредба № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението; (обн.ДВ, бр. 58/18.07.2006 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.24/25.03.2022г.

- Наредба за съществените изисквания и оценяване съответствието на машини и съоръжения, които работят на открито, по отношение на шума, излъчван от тях във въздуха. (обн.ДВ, бр. 11/2004 г., посл. изм. ДВ. бр.87/31.10.2017г.).

2.2.10. Ядрена безопасност и защита от радиация

С приемането на Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ДВ, бр.63/28.06.2002 г., посл. изм. ДВ, бр. 27/29.03.2024 г.) се въвежда Член 33 и Член 37 от Договора Евратом и се позволява въвеждане в българското законодателство на достиженията на правото на ЕС в областта на ядрената безопасност и радиационна защита.

Приети и влезли в сила са следните подзаконовни актове:

- Наредба за условията и реда за определяне на зони с особен статут около ядрени съоръжения и обекти с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС №187/2004 г., (посл. изм. ДВ, бр.9/30.01.2024 г.)

- Наредба за радиационна защита, приета с ПМС № 190/2004 г. (обн.ДВ. бр.76/05.10.2012 г.).

- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС 20/14.02.2018 г. (обн.ДВ,бр16/20.02.2018 г., посл. изм. ДВ, бр.110/29.12.2020 г.).

3. Мерки за осъществяване на политиките в областта на околната среда.

3.1. Превантивни мерки

3.1.1. ОВОС за инвестиционни намерения

Процедурата по ОВОС в България е въведена през 1991г. със Закона за опазване на околната среда. Регламентираната процедура е съобразена с Директива на ЕС (85/337/ЕЕС) и въвежда превантивната дейност, като основен принцип на управление на околната среда.

Пълно транспониране на изискванията на Директива 85/337/ЕЕС, изменена и допълнена с Директива 97/11/ЕС е постигнато с новия ЗООС и с Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии, приета през 2003г. (обн. ДВ. бр.25/18.03.2003 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.62 от 05.08.2022 г.) Приложение № 1 на ЗООС съдържа списък на инвестиционните предложения, които са предмет на задължителна ОВОС, а Приложение № 2 - инвестиционни предложения, за които се извършва преценяване на необходимостта от ОВОС.

Общините/кметствата са пряко ангажирани в процеса на ОВОС чрез подпомагане на провеждането на консултации със засегнатото население и общественост и създаване на организация за провеждане на общественото обсъждане на доклада за ОВОС.

Оценката на въздействие върху околната среда се извършва в най-ранния етап на инвестиционния процес. Предвид някои допълнителни етапи в процедурата се издават два вида решения - решение за преценяване на необходимостта от ОВОС и решение по ОВОС.

През последните години ОВОС се утвърди като важен инструмент за идентифициране на неприемливите и неблагоприятните въздействия върху околната среда и мерките за тяхното предотвратяване или смекчаване. Тези цели се постигат чрез прилагането на систематичен анализ на предложената дейност по отношение на последиците върху съществуващата околна среда, като чрез промени в проекта могат да бъдат предвидени и отстранени неблагоприятните екологични въздействия.

3.1.2. Екологична оценка (ЕО) на планове и програми

Изискванията на Директива 2001/42/ЕС са транспонирани в ЗООС. Предвидено е преценяване на необходимостта от изготвяне на ЕО на планове и програми, провеждане на консултации с компетентните органи по околна среда и засегнатата общественост, регламентирана е процедура при предположения за трансгранично въздействие, мерки за наблюдение и контрол при прилагането на плана или програмата.

Тази директива се базира на принципа на предотвратяване на вредните въздействия. Изяснено е за кои планове и програми следва да се извършва ЕО в България, а именно в следните области: селско стопанство, горско стопанство, рибарство, транспорт, енергетика, управление на отпадъците, управление на водните ресурси и промишленост, включително добив на подземни богатства, далекосъобщения, туризъм, устройствено планиране и земеползване, когато тези планове и програми очертават рамката за бъдещото развитие на инвестиционни предложения, включени в Приложения № 1 и 2 на ЗООС.

ОВОС и ЕО са инструменти за превантивен контрол, подпомагащи вземането на крайно решение за одобряване или отхвърляне съответно на инвестиционни предложения, планове и програми. Разликите между ОВОС и ЕО са свързани основно с вида на предмета на оценката, което е предпоставка за различния в подхода, методологията и процедурата.

3.1.3. Комплексните разрешителни (КР)

Комплексните разрешителни ефективно се прилагат от началото на м. април 2003 г., като основен инструмент за предотвратяване и контрол на замърсяването на околната среда, предизвикано от работата на определени промишлени инсталации.

С приемането на ЗООС и Наредбата за условията и реда за издаване на КР за изграждането и експлоатацията на нови и експлоатация на действащи промишлени инсталации и съоръжения е постигнато пълно транспониране на изискванията на Директива 96/61/ЕС в българското законодателство.

Министърът на околната среда и водите или упълномощено от него лице е компетентен орган за издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР за инсталации и съоръжения в обхвата на ЗООС, поддръжка на информация за най-добри налични техники (НДНТ); поддръжка на информация за Методики за прилагане на НДНТ; методическо подпомагане на ИАОС и РИОСВ; поддържане на регистър с данните от издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР; създаване и поддържане база данни за емисионните норми за различните промишлени дейности, за които се издават КР. ИАОС отговаря за: изготвяне проектите за КР; поддържане публична информация за резултатите от изисквания с КР, мониторинг; изпращане на информация в Европейския регистър на емисиите на вредни вещества. Директорът на съответната РИОСВ е компетентен орган за издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР за инсталации и съоръжения извън обхвата на Приложение 4 на ЗООС, при подаване на заявление по инициатива от съответния оператор.

3.1.4. Пазарно - ориентирани мерки

ЗООС определя рамката на политиката по опазване на околната среда, в т.ч. прилагането на икономически инструменти и финансови механизми за управление на околната среда, които намират конкретно изражение в специалните екологични закони:

- Екологични продуктови такси

В ЗУО са въведени такси за пневматични гуми, за батерии и акумулатори, и за автомобили. Таксите се заплащат от производителите и вносителите на такива продукти. От 2004 г. е въведена такса върху опаковки, като инструмент за прилагане на Директивата за опаковки и отпадъци от опаковки.

- Потребителски такси

Домакинствата и фирмите заплащат такси за твърди битови отпадъци, водоснабдяване, канализация и пречистване на водите. Таксите за битови отпадъци постъпват в общинските бюджети, а таксите за водоснабдяване, канализация и пречистване на водите се заплащат на В и К дружествата.

- Такси за използване на природни ресурси

Таксите за правото на водоползване и/или разрешено ползване на воден обект са дефинирани в ЗВ. За разрешителните които се издават от кмета на общината, таксите постъпват в общинския бюджет.

Със Закона за лечебните растения се регламентира заплащането на такси за ползване за събиране на билки и генетичен материал от диворастящи и за култивирани лечебни растения. Таксите постъпват в съответния общински бюджет или Държавно горско стопанство в зависимост от терена от който са събрани лечебните растения.

Със Закона за концесиите и специалните закони, се регламентира предоставянето на концесия на редица природни ресурси: гори, минерални води, подземни природни богатства и др. изключително държавна собственост. Концесионерите заплащат на държавата концесионни такси.

Основна форма е финансиране на общински публични екологични проекти - основно в областта на водоснабдяване, канализация и пречистване на водите и управление на отпадъците. Източници на финансирането са държавния бюджет (ДБ), Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и в известна степен - общинските бюджети. Финансират се от ПУДООС и екологични проекти на фирми под формата на кредити при облекчени условия.

3.1.5. Доброволни ангажименти на предприятията

Това са най-новите инструменти за управление на околната среда в България. От една страна, те не са задължителни за прилагане от съответните организации, а от друга, са в състояние съществено да подпомогнат предприятията при въвеждането и спазването на „задължителни“ изисквания.

В България след приемането на стандарта ISO 14001 (1998 г.) постепенно започна процес на въвеждане на системи за управление по околната среда и тяхното сертифициране.

III. РАЗРАБОТВАНЕ НА ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА НИКОЛАЕВО

Програмата за опазване на околната среда на община Николаево за периода 2025-2028 г. е изготвена в съответствие с актуалните изисквания на Закона за опазване на околната среда на Република България и се одобрява от Общинския съвет. Тя цели актуализация на действащата в момента и постигане на съответствие с актуалните законови изисквания в областта на околната среда.

Програмата за опазване на околната среда на община Николаево ще бъде основният документ за провеждане на политика по околна среда в общината. С нея ще се идентифицират и планират нужните действия, срокове и източници на финансиране. Основната цел на тази програма е да спомогне за подобряване на екологичната обстановка и опазване на околната среда в община Николаево.

“Срещата на върха за Земята” в Рио де Жанейро през 1992 г. формулира няколко фундаментални и дългосрочни решения, ангажиращи международната общност с определени ключови принципи на екологичната политика, които са и в основата на Националната стратегия за околна среда:

- Принципът на превантивните мерки, основаващи се на най-добрите съществуващи научно-технически постижения, с цел да се намалят рисковете за хората и околната среда.
- Принципът “Замърсителят плаща”, който означава, че на всички нива разходите по предотвратяването и отстраняването на екологичното замърсяване се носят от отговорните за причиняването им.
- Принципът, че защитата на околната среда е обща задача за правителствата, гражданите и промишлеността, осъществявана чрез сътрудничество между тях.
- Принципът на интегрирането, който означава, че опазването на околната среда е въпрос, който не трябва да се обсъжда самостоятелно и че екологичните аспекти трябва винаги да се вземат предвид при оформянето и прилагането на

политиките в много други области, като транспорта, енергетиката, промишленост, селското стопанство и др.

Основната цел на програмата е намиране на нови подходи, създаване на стабилна система за управление на околната среда и подобряване на екологичните условия в община Николаево.

Програмата цели:

- Акцентиране върху най-важните екологични проблеми на общината;
- Да предложи действия за тяхното преодоляване;
- Да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и предприятията на територията на общината за решаване на проблемите;
- Да се набележат мерки, чрез които общината да реализира задълженията си в рамките на правомощията си, делегирани ѝ от нормативните актове в областта на околната среда.

Решаването на възникналите екологични проблеми ще се основава на принципите на устойчиво развитие, предотвратяване на замърсяванията, последващо отстраняване на възникналите вреди, прозрачност в процеса на вземане на решения, съхраняване на биоразнообразието и приоритетните местообитания за идните поколения и търсене на отговорност от замърсяващите околната среда граждани, производители и потребители.

Програмата е документ, който може периодично да се допълва и актуализира в зависимост от настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори със стратегическо и местно значение.

Избраният подход за разработването на програмата съответства на одобрените от МОСВ методически указания, като основния използван апарат е стратегическото планиране, почиващо на SWOT анализ.

1. АНАЛИЗ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1.1.Обща характеристика на района

Община Николаево съгласно административно-териториалното устройство на Република България е в границите на административна област Стара Загора, която е сред петте най-големи области в страната след Софийска, Бургаска, Пловдивска и Варненска. Област Стара Загора е разположена в Централна Южна България и обхваща територия от 5 151,1 кв. км. В областта е съсредоточено 4.7% от цялото население на страната, по този показател областта се нарежда на пето място. Две трети от населението живее в градовете от областта, най-големи от които са Стара Загора, Казанлък, Чирпан, Раднево. Средната гъстота на населението е сравнително висока-около 86 души на кв.км. Териториално-селищната основа на област Стара Загора включва 206 населени места, от които 10 града и 196 села.

В област Стара Загора функционират 11 общини - Община Стара Загора, Община Братя Даскалови, Община Гурково, Община Гълъбово, Община Казанлък, Община Мъглиж, Община Николаево, Община Опан, Община Павел баня, Община Раднево и Община Чирпан, които са твърде различни като осигуреност, ресурси, икономически и инфраструктурен потенциал.

Община Николаево е разположена в централната част на Република България. Намира се в източния край на Розовата долина, между Стара планина- на север и Средна гора- на юг, по поречието на река Тунджа. Включена е в териториалните граници на област с административен център Стара Загора и Югоизточния район за

планиране. Община Николаево граничи с три общини, както следва: на север и изток с община Гурково, на запад с община Мъглиж и на юг с община Стара Загора.

Територията на общината е с площ от 96.5 км.² или 1.87 % от територията на област Стара Загора. Тя е най-младата от общините в областта и спада към много малките общини в страната.

Общинският център - гр. Николаево е разположен до важни транспортни артерии: автомагистрала София- Бургас, магистрален път Русе – Свиленград през "Проходът на Републиката" и задбалканската ж.п.- линия

Разположението на два от основните за страната автомобилни пътища в посока изток-запад (главен път I-6 Кюстендил – София – Карлово - Бургас) и север - юг (Европейски транспортен коридор № 9 от Европа през Дунав до Бяло море) и успоредно преминаващите железопътни линии е определящо по отношение формирането на селищната система и транспортната мрежа на общината. Републиканските пътища – I, III клас обхващат 515 дка от територията на общината, а четвъртокласните, местни и ведомствени - 80,8. Пътищата от републиканската пътна мрежа, преминаващи през или в непосредствена близост до общинските територии (международен транспортен коридор № 9 преминава на 2 км от общината през прохода на Републиката са в относително добро състояние и отговарят на националните ни стандарти.

През територията на община Николаево преминава част от главната железопътни линия София – Казанлък – Карнобат – Варна. ЖП линиите заемат площ от 113 дка от общата площ на общината. ЖП спирка Николаево обслужва всички селища на общината.

Това географско местоположение на общината е предпоставка за развитието на потенциала ѝ като транспортно-комуникационен център и представянето ѝ като привлекателно място за външни инвестиции.

Територията на община Николаево заема площ от 96.5 км².

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

Селищната мрежа на община Николаево се състои от четири населени места с общо население 5212 жители, разположени върху около 3,5 % от територията на общината. Това са град Николаево - общинският център, селата Нова махала и Едрено, са с население над 500 човека, и само в Елхово населението е под тази бройка /възлиза на 402 души/ според данни от служба ГРАО в Община Николаево./

Град Николаево е административен център на общината. Общата площ, която заема е 14.867 км². Отстои на 203.104 км от гр.София.

Според показателя „брой на населението” община Николаево се нарежда на десето (предпоследно) място в област Стара Загора.

Град Николаево е административен център на общината. Общата площ на гр. Николаево е 14.867 км². Отстои на 203.104 км от гр. София. Обявяването му за град става на 18 август 1977 година.

Село Едрено е едно от съставните населени места на Община Николаево. Общата площ на с. Едрено е 15.331 км². Административната сграда на кметството, в която се обслужва това население, се намира в центъра на селото. В сградата са разположени и други институции с обществена значимост, свързани не само с административното управление: начално училище и детско заведение.

Село Елхово е разположено в източния край на Розовата долина по северните склонове на Сърнена средна гора. Общата площ на с. Елхово е 47.388 км². По средата му тече Стара река със стръмни, скалисти, почти отвесни брегове. На север от селото се намира р. Тунджа. Надморска височина е 260-280 м. Селото е на почти еднакво разстояние от трите съседни града гр. Стара Загора, гр. Казанлък и гр. Нова Загора, които отстоят на 28-32 км. Стара Загора като областен град в пряка линия през Средна гора на 20 км. На юг от селото в гората се намира втория по големина връх в Средна гора вр. Мурулей, който е висок 893м.

През 1938 г.е открит паметник на жертвите от войните- Балканската, Първата световна война. Тук е открит бюст- барелефът на видния български революционер поп Кузман Андреев Синков - съратник на Стефан Стамболов и Васил Левски. В годините 1896-1897 г. в с. Елхово е открита първата прогимназия в региона. В началото на 20 -те години на двадесети век е било построено новото училище със прогимназия. Подробни сведения за с. Елхово са публикувани в книга записки от двамата братя Андрей и Стефан Овчарови.

В южния край на селото се намира паметник на братя Жекови (участници в Старозагорското въстание).

Селото разполага с Културен дом, в които се намира читалищната библиотека, която разполага с научна и техническа литература. В центъра на селото също се намира Здравен дом, съвместно с детска градина. Село Елхово има изградени нужните комуникации. Селото е задоволено с добра, изградена ВИК система, от която една част с гравитачен тръбопровод, идващ от Сърнена Средна гора и сондажен тръбопровод от река Тунджа. Почти всички улици на селото са асфалтирани.

Село Нова махала е с обща площ 18.938 км². Има изградено читалище. Читалище "Зорница" е организатор на ежегоден фолклорен празник "Цветница", който се

провежда в деня на църковния празник "Цветница". Празникът е своеобразно продължение на някогашният сбор на с. Нова махала - "Връбница". В началото на 20 век в селото започва да върлува епидемия от коремен тиф, умират много хора, затова селото е под карантина и се забранява и сборът "Връбница", който се изнася и отбелязва в съседното село Николаево, но с времето и там този сбор замира. През 2000 година по инициатива на читалище "Зорница" и със съгласието на жителите на с. Нова махала "Цветница" отново става празник на селото.

Население

Населението на община Николаево възлиза на 5212 души (съгласно данни на ГРАО към м. юни 2024 г.), разпределено неравномерно в 4-те населени места. Най-голяма част от него живее в административния център - гр. Николаево – 3319 жители, следват кметство с. Нова махала - 868 жители, кметство с. Едрево - 623 жители, кметство с. Елхово – 402 жители.

Според показателя „брой на населението” община Николаево се нарежда на десето (предпоследно) място в област Стара Загора. Община Николаево е и 36,8 пъти по-слабо населена от Община Стара Загора. Данните за показателя „гъстота на населението” отреждат на общината 3 място сред останалите общини от областта с 50,0 д./км².

Като цяло естественото възпроизводство на населението на общината се характеризира с параметри близки до средните за областта и страната. Общинският център е с по-благоприятно естествено възпроизводство в сравнение с населението по селата. Като тенденция се утвърждава влошаваща се демографска структура с отрицателен естествен и механичен прираст на населението в областта.

През 2022 г. са родени 87 деца, починали 52 лица.

През 2023 г. са родени 81 деца, починали 45 лица.

Естественият прираст на населението в общината не е отрицателна величина. При запазване на тази тенденция е на лице възможност за естественото възпроизводство на населението през следващите години, което ще рефлектира върху бъдещата възрастова структура на населението в общината и върху трудовия пазар.

Механичният прираст като демографски показател е резултат от разликата между броя на заселените и на изселените. В последните години се наблюдава тенденция, че броят на заселените и броят на изселените се движи в определени не много широки граници. Неблагоприятното в случая е, че броят на изселените превишава този на заселените, което формира и отрицателния механичен прираст в община Николаево.

Гъстотата на населението е 54 жители на кв. км (при 71 за област Ст. Загора).

В община Николаево се наблюдава характерната за региона неблагоприятна тенденция на концентрация на населението в административния център. В гр. Николаево живеят 63.68% от жителите, при 36.32% за трите села. Това води до обезлюдяване на селата и замиране на икономическата им активност.

Възрастовата структура през последните години сочи застаряване на населението в общината - това в трудоспособна възраст представлява 50,38% от всички. Пропорцията между населението под- и над трудоспособна възраст към това в трудоспособна възраст също остава устойчива в границите ~ 50%/50% през годините.

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

По население община Николаево е малка община, която има около 5212 души.. Гъстотата на населението е 54 човека на кв. км. Този показател е по-нисък от този за средно за България – 73 човека на кв. км. и за област Ст. Загора – 71 жители на кв. км.

Наблюдава се значителен спад в естествения прираст на населението. Ниската раждаемост и високата смъртност са свързани със застаряването на населението и съществуващите социални и икономически проблеми.

През последните години започна миграция от селата към административния център или други градове на областта.

Съотношението между градското и селското население е в полза на градското население. Градското население е 63.68% от населението на общината, а населението по селата е 36.32%.

В община Николаево раждаемостта леко се повишава. През 2023 година са родени 81 деца, а през 2022 година 87 деца. Наблюдава се лек спад в смъртността. През 2022 година са починали 52 души, и през 2023 година са починали 45 души.

Очертаващата се тенденция е с положителен прираст на населението, поради подобрената демографска структура и засилващите се икономически възможности на района, които са свързани с увеличаване на броя на населението в Общината.

Съгласно данни от ГРАО населението на община Николаево за 2020 г. е 5246 души, за 2021 г. е 5192 души, за 2022 г. е 5204 души и за 2023 г. е 5303 души . В таблицата по-долу са представени данни за разпределение на населението по населените места в общината, както следва:

№	Населено място в община Николаево	Данни на „ГРАО“- бр. жители по настоящ адрес			
		2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
1.	гр. Николаево	3137	3118	3140	3182
2.	с. Нова махала	898	878	871	861
3.	с. Едрево	623	636	627	642
4.	с. Елхово	588	560	566	618
Общо Община Николаево		5246	5192	5204	5303

1.2. Природо- географска и климатична характеристика.

Община Николаево попада в преходно- континенталната климатична област.

Климатът е умерено – континентален, повлиян е от разположението й между двете планински вериги на север – Стара планина и на юг – Средна гора. Влиянието на

северните въздушни маси е ограничено. Резултатът от това е сравнително мека зима и лято без големи горещини. Валежите са около средните за страната.

Снежната покривка е сравнително неустойчива, като продължителността ѝ се увеличава в северна посока и е най-дълга по планинските склонове. Първите снеговалежи започват обикновено към 1 декември, а последните са през март. Средната продължителност на снежната покривка е средно 90 дни. Средната височина на снежната покривка през месец януари, когато е най-дебела е 29,3 см.

През летните месеци се наблюдават значителни засушавания.

Като цяло средногодишните количества валежи са достатъчни за пасищата и другата естествена тревна растителност, но са в недостиг за селското стопанство.

Релефът на общината, предвид местоположението ѝ, е разнообразен – равнинен, хълмист и включващ част от Сърнена Средна гора. Средната надморска височина е 380метра.

Климатът е подходящ за развитие на земеделието и отглеждане на трайни насаждения, зърнени и технически култури.

Наличието на високи оградни планини възпрепятства преноса на студени въздушни маси от север, ето защо районът се характеризира със слаби ветрове, неоказващи влияние върху селското стопанство в района.

Почти цялата територия на община Николаево попада в зоната на технологично неизползваемия към момента вятърен потенциал със средна годишна скорост под 4 м/сек. Въпреки това, по индикативни данни от измервания съществуват зони в хълмистата част на общината над 5 м/сек.

Вятърът е от особено голямо значение за естественото пречистване на въздуха и разсейването на локалните приземни концентрации на вредности на по-голяма площ и намаляването на техните стойности до допустимите. От основните му характеристики - посока и скорост, зависят посоките и разстоянията до които достигат със съответната концентрация праховите и газови вредности.

През пролетта и лятото има редки случаи на градушки, които нанасят значителни поражения на селскостопанските култури.

1.3. Компоненти на околната среда

Основните тенденции за качеството на околната среда са разгледани подробно в настоящата програма и представляват пълен анализ на наличните данни за **отделните компоненти** – въздух, води, почви, защитени територии, биоразнообразие и **факторите** – отпадъци, шум, радиоактивно замърсяване.

1.3.1. Атмосферен въздух

На територията на Общинатане са регистрирани наднормени количества на вредни емисии в атмосферата. Тук липсват големи промишлени предприятия, замърсители на околната среда.

Основни източници на замърсяване на атмосферния въздухна община Николаево санискокачествените горива използвани в домакинствата. Основният източник за образуване на серни съединения е съдържащата се в каменните въглища и други горива сяра, която при изгарянето си се превръща в серни окиси (най-чести в серен диоксид и серен триоксид). Серните окиси дразнят горните дихателни пътища и предизвикват спазъм на гладката мускулатура на бронхиалните. При концентрация 10 mg/m той се усеща във въздуха по характерната тежка миризма, при 50 mg/m - дразни лигавиците на дихателните пътища и предизвиква кашлица, 120 mg/m могат да се понесат за около 3 min а 300 mg/m - до 1 min. При по-високи концентрации се развива тежък бронхит, а при хронично въздействие – емфизем на белите дробове, хроничен гастрит, увреждане на черния дроб и нарушаване на въглехидратната и витаминната обмяна.

Типичен замърсител на атмосферния въздух от пътния транспорт са оловните аерозоли, което се дължи на преимуществената употреба на оловни бензини. Въпреки, че през последните години нараства относителния дял на безоловните бензини, то не е достатъчно да компенсира абсолютното увеличение на количествата общо употребявани бензини, което води до увеличаване на емисиите от олово. Друга съществена причина за сравнително високите емисионни натоварвания от транспорта е, че по пътищата на общината се движат много морално и технически стари автомобили, както илошата материално-техническа база за поддържането им. Много показателно е „екологичното” състояние на автомобилите, които се с газови уредби. Не е достатъчно само да се конвертира двигателят за работа с пропан - бутан за да се получи „екологичен” автомобил, а е абсолютно необходимо да се извършат подходящите регулировки за удовлетворяване на изискванията за ниски емисии на въглероден оксид с изпусканите газове.

Замърсяване на въздуха от строителни дейности е главно от прах и твърди частици. Практически то не оказва съществено влияние за състоянието на атмосферния въздух в общината.

Комунално-битовите дейности са едни от основните дейности, замърсяващи въздуха в общината. Основното замърсяване е през отоплителния сезон и е причинено от използването на лошокачествени твърди и течни горива.

1.3.2. Източници на емисии

На територията на община Николаево няма рискови източници, замърсители на атмосферния въздух.

За подобряване на качеството на атмосферния въздух е препоръчително изпълнението на следните мерки:

- След опесъчаването през зимния сезон при настъпване на дни с положителни температури измиване на уличните платна;
- Измиване на уличните платна в града най-малко веднъж в месеца през периода м. април - м. октомври;
- Контрол и адекватни санкции за нерегламентирани дейности, замърсяващи с прахови частици – горене на гуми, изхвърляне на строителни и други отпадъци, паркиране на автомобили в зелени площи и др.;

- Задължително покриване на всички товарни автомобили превозващи земни маси, пясък и други насипни материали;
- Затревяване на компрометирани площи. Насърчаване на гражданите за активно включване в почистване и поддържане на зелените площи.

Мерките, които общинското ръководство предприема за намаляване на замърсяването на въздуха са концентрирани както в центъра на общината, така и в останалата част, те са свързани преди всичко с опазване на чистотата на града и благоустройството, градския транспорт, градоустройството и контрол по замърсяването.

1.3.3. Води

Друг основен компонент на околната среда са водите, в това число повърхностните, подземните и отпадъчните (битови, производствени и др.).

Водните ресурси включват теченията на реките Тунджа, Радова и Лазова – предпоставка за развитието на селското стопанство. На територията на община Николаево няма микроязовири. В непосредствена близост до общината се намира язовир Жребчево, малко използван от местната общност ресурс.

Общата площ на водните течения и водни площи е 4807 дка, 3078 дка от които са рибарници.

Общината е богата на високи подпочвени води, а повърхностният оток се формира предимно от валежите и в по-малка степен от снеготопенето.

Данните за средногодишните количества за общината са близки до средните за страната.

Водите от реките Тунджа и Радова са единствен източник за водопой на отглежданите в населените места животни и за поливно земеделие.

Подземни води

Подземните води в района се обуславят от орохидрографските условия, геолого-литоложкия строеж, антропогенното въздействие и хидрогеологията на разглежданата територия. Водоносните хоризонти не винаги са ясно определени, което създава предпоставки за осъществяване на пряка хидравлична връзка между подземните и повърхностните води.

Подземни природни богатства

Районът на гр. Николаево е сравнително беден на природни ресурси. Има единични находища на нерудни полезни изкопаеми. В землището на с. Елхово се намира находище на червена глина, което не е достатъчно проучено и не е установено дали експлоатацията му би била ефективна.

1.3.4. Почви и нарушени терени

Почви

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, газове, макро- и микроорганизми. Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния и състав. Те са резултат от жизнената дейност на растителните и животински видове. В почвата са разпространени във вид на торф (растителни остатъци) и хумус (разложено органично вещество). Хумусът заедно със съдържанието на вода и газове определя нейното плодородие. В някои почви съдържанието на хумус може да достигне до 90% от общото съдържание на органичните вещества. Той е източник на хранителни вещества за растенията, тъй като при разлагането му се освобождава въглероден диоксид, нитрати, фосфати. Тези съединения са лесно усвоими от растенията. Хумусът, образуван в горния почвен слой се отнася от инфилтриращата в почвата вода в подолните хоризонти. Чрез обработка на почвата, той заедно с разтворените химични вещества се изнася отново на повърхността. Почвената покривка е особено важен компонент на природната среда. Почвената покривка е междинно и спояващо звено между геолого-геоморфоложката основа, климатичните условия, динамиката на водата и вегетацията на растенията. Благодарение на своето плодородие почвената покривка се явява много важен природен ресурс, средство и предмет на труда в селското стопанство. В резултат на дейността на човека плодородието на почвата може да се променя (увеличава или намалява) или да се запазва. Различават се три вида плодородие: естествено, потенциално и икономическо. Първото се свързва с наличието на хумус и други хранителни вещества, образували се през дългия период на естествено развитие на почвите. Потенциалното плодородие се свързва с възможностите за изкуствено увеличаване на хранителните вещества в почвата чрез добавяне на торове с естествен или изкуствен произход. Икономическото плодородие се изразява чрез стойността на произведените земеделски продукти от единица площ върху даден вид почва.

Почвите са акцептор на всички вредни въздействия в околната среда и като такива създават потенциален риск за здравето на населението. Почвата играе роля за кръговрата на веществата в природата и минерализиране на органичните отпадъци от живота, осигурява плодородието и изхранването на човека, влияе върху състава на въздуха, водата и хранителните продукти, представлява среда за съхраняване и предаване на болестотворни причинители, влияе върху климата на местността и др. Следователно тя, освен полезно може да оказва и отрицателно влияние върху условията на жизнената среда и здравето на населението.

Замърсяването на почвата се проявява основно в две форми:

- Физическо изменение на почвените структури. Най-големи поражения върху почвите се нанасят от антропогенно натоварените екосистеми. Отклоненията в почвените параметри се отнасят преди всичко до структурата на почвата, нейната порьозност и плътност. Измененията им водят до рязко влошаване на вентилацията и

дренажа в почвата, вследствие на което настъпва рязко снижаване на активността и количеството на микроорганизмите разлагащи органичните вещества.

- Химическо замърсяване на почвата. Химическите замърсявания на почвите от антропогенен произход превъзхождат многократно в количествено и качествено отношение всички видове физически изменения. Те са следствие от много причини, които условно можем да ги разделим в следните групи:

- Газове - промишлени отходи съдържащи сяра, а също така съдържащи и тежки метали, халогениди, азотни оксиди.

- Прах - дим от димоотводи, транспортен прах и др.

- Соли - особено тези в резултат на обработване с луги и химикали на пътищата през зимата.

- Агрехимикали от растителната защита;

- Органични газове и течности - автотранспорта

- Радиоактивни замърсявания - промишленост, аварии и др.

Измененията в химическите параметри на почвата се отразяват след кратък или по-дълъг период от време върху ръста и продуктивността на отделните видове и техните популации. Човекът, като консумент и почвената флора и фауна, често изпитват косвеното влияние на тези процеси в следствие изменения във вътрешната структура на фитоценозите.

Потенциални източници за замърсяване на почвите в района са промишлените предприятия, селското стопанство и животновъдство. Почвите могат да бъдат замърсени от:

- Инфилтрация на замърсени води от промишлеността и бита;

- Отлагане на замърсители от прахоунос и аерозоли от промишлеността и транспорта;

- Замърсяване с битови отпадъци.

Почвите в община Николаево са чисти и благоприятстват развитието на екологично земеделие като основен отрасъл на местната икономика.

Налице са големи площи, замърсени с битови отпадъци на нерегламентирани сметища. Риск за качеството на почвите е бъдещото им използване за интензивно земеделие при неспазване на агротехническите изисквания.

В Общината няма производства, които да замърсяват почвите с тежки метали (олово, цинк, мед, арсен, кадмий, никел, хром) и нефтопродукти.

Като единствен значим източник на замърсяване с оловни аерозоли могат да бъдат идентифицирани моторните превозни средства с бензинови двигатели. Потенциално замърсени с олово са земи в крайпътни зони с ширина 15-25 метра. Няма конкретни изследвания за наднормено ниво на замърсяване. Важна особеност при замърсяването на почвите с олово е постоянният процес на акумулация, което означава, че процесът на замърсяване е прогресивен. Почвата има слаба самоочистваща способност по отношение на тежките метали, като оловото може да остане в нея над 1000 години. Пречистването се ускорява с отглеждане на растения, които го натрупват в органите си (най-много в корените си, кореноплодни). Основен проблем в цялата страна е паленето на стърнищата. По този начин плодородието на почвите постепенно

намалява, засилват се процесите на деградация и в крайна сметка използването на земята за земеделие става икономически неизгодно. Въпреки категоричната забрана от Закона за опазване на земеделските земи и предприетите превантивни мерки, продължава паленето на стърнищата, което нанася щети не само на почвите.

Засоляване. Степента на развитие на процесите на засоляване на почвата се определят от климатичните, хидроложките и стопанските условия. Голяма част от засолените почви, представляват главно изоставени земеделски ниви, които не се обработват поради намалено плодородие. Засоляването на почвата е процес, при който се увеличава съдържанието на водоразтворимите соли и/или обменен натрий в почвата в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. Засолените почви са типичен представител на почвите с неблагоприятен състав и свойства за развитие на растенията. Към тях се отнасят т.н. солончаки /същински засолен почви/, чиято най-съществена особеност е значителната концентрация на водоразтворими соли в почвения профил и т.н. солонци /алкални почви, съдържащи и в по-малко количество хидролизно-алкалния нормален натриев карбонат /сода/ и натрий в обменно състояние /над 20% от Т-сорбционен капацитет/.

Почвите в община Николаево са разнообразни. Преобладават кафявите и кафявите горски почви. Кафявите горски почви са представени от три подтипа: кафява горска тъмна 1,9%, кафява горска светла - 4,1% и кафява горска преходна – 42,2%. Кафявите горски почви, с изключение на светлите, са сравнително богати, със запазено почвено плодородие. На отделни места част от тези почви са ерозирани и са загубили частично или цялостно дървопроизводителните си възможности. Кафявите горски тъмни почви заемат северните части и се отличават с мощен почвен профил. Хумусно – акумулативният им хоризонт е до 30 см, с тъмен цвят. Кафявите горски светли почви заемат южните изложения и имат значително по-малка мощност. Хумусно-акумулативният им хоризонт обикновено е на 5-10 см. Кафявите горски преходни почви заемат междинно положение и са най-разпространени. Добре запасени са с хумус и общ азот.

По механичен състав кафявите горски почви са от глинесто-песъчливи до средно песъчливо-глинести. Имат от силно кисела до слабо кисела реакция.

Почвите в района са подходящи за отглеждане на трайни насаждения, етерично - маслени и технически култури, както и някои видове зеленчуци.

В общината няма промишлени замърсители и обработваемата земя е с високо качество на почвата.

1.3.5. Защитени зони и територии

Националната екологична мрежа е регламентирана в България със Закона за биологичното разнообразие. Елементите на националната екологична мрежа са:

- Защитени зони "Натура 2000", в които могат да участват защитени територии;
- Защитени територии, които не попадат в защитените зони;
- КОРИНЕ места като територии, описани по стандартната международна методика на проекта на Съвета на Европа „КОРИНЕ биотопи“;
- Рамсарски места като влажни зони, които отговарят на критериите на Конвенцията по влажните зони с международно значение, по-специално като

- местообитания за водолюбиви птици (Рамсарска конвенция);
- Орнитологични важни места - територии от международна значимост за опазване на птиците, описани по стандартната международна методика на Бърд Лайф Интернешънъл;

Според Закона за защитените територии за защитени местности се обявяват:

1. Територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармонично съжителство на човека и природата;
2. Местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и същества.

Защитените местности се управляват с цел:

1. Запазване на компонентите на ландшафта;
2. Опазване, поддържане или възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата обект на защита;
3. Предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг;
4. Предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.

В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Фауната на общината е взаимосвързана с определени екологични предпоставки, осигурявани от растителността, климата, водите и антропогенното въздействие. В Тракийската низина са установени около 248 вида птици, от които 127 са гнездящи.

Клас Птици:

Разред Кокошкови

- Обикновен фазан, Полска яребица, Пъдпъдък

Разред Гълъбови

- Скален гълъб, Гугутка

Разред Гъскоподобни по време на прелет из водните площи се задържат зеленоглавка, бърнета, белочели гъски, сива гъска и други предимно защитени видове

- пойният лебед /*Cygnus cygnus*/ и немият лебед /*Cygnus olor*/ - защитени видове

- зеленоглава патица /*Anas platyrhynchos*/

- клопач /*Anas clypeata*/

- зимно бърне /*Anas crecca*/.

Разред Врбчоподобни

сем. Чучулигови – качулата чучулига /*Galerida cristata*/, полска чучулига /*Alauda arvensis*/

сем. Дроздови – сиво каменарче /*Oenanthe oenanthe*/ - защитени видове

сем. Коприварчета - голямо белогушо коприварче /*Sylvia communis*/ - защитен вид

сем. Овесаркови – жълта овесарка */Emberiza citrinella/*, сива овесарка */Miliaria calandra/* - защитени видове

сем. Тъкачови - полско връбче */Passer montanus/*

сем. Вранови – сврака */Pica pica/*, сива врана */Corvus corone cornix/*, посевна врана */Corvus frugilegus/*- защитени видове

- обикновен скорец */Sturnus vulgaris/*

- домашно врабче */Passer domesticus/*

-кадънка */Carduelis carduelis/*

-градска лястовица */Delichon urbica/* и селска лястовица */Hirundo rustica/* - защитени видове

-брегова лястовица */Riparia riparia/*

-жълта стърчиопашка */Motacilla flava/* и бяла стърчиопашка */Motacilla alba/* - защитени видове

-червеногръдка */Erithacus rubecula/*, южен славей */Luscinia megarhynchos/*, кос */Turdus merula/*, лъскавоглав синигер */Parus palustris/*, голям синигер */Parus major/*, син синигер */Parus coeruleus/*, чинка */Fringilla coelebs/*, зеленика */Carduelis chloris/*, обикновено конопарче */Carduelis cannabina/*, черешарка */Coccothraustes coccothraustes/*, авлига */Oriolus oriolus/* - защитени видове

- сойка */Garrulus glandarius/*

Разред бързолетоподобни

-черен бързолет */Arus arus/* - защитен вид

Разред Щъркелоподобни

-бял щъркел */Ciconia ciconia/* - защитен вид

Разред Синявицоподобни

-пчелояд */Merops apiaster/*-по течението на р. Марица се наблюдават гнездови колонии

-земеродно рибарче */Alcedo attis/*

Разред Пеликаноподобни

-малък воден бик */Ixobrychus minutus/* - защитен вид

-видове голяма бяла чапла */Egretta alba/* и сива чапла */Ardea cinerea/*

-корморан */Phalacrocorax carbo/*

Разред Кълвачови

-зелен кълвач */Picus viridis/* и големият пъстър */Dendrocopus major/* - защитени видове

Разред Дневни грабливи птици.Защитени видове. Срещат се на открити пространства.

- обикновен мишелов */Buteo buteo/*

-черношипа ветрушка */Falco tinnunculus/*

-белоопашат мишелов */Buteo rufinus/*

- голям ястреб */Accipiter gentiles/*

- малък ястреб */Accipiter nisus/*

Разред Сиви.Защитени видове

-кукумявка */Athene noctua/*

-чухал */Otus scops/*

Клас Земноводни:

Разред безопащати земноводни

-голяма водна жаба /*Rana ridibunda*/

- зелената крастава жаба /*Bufo viridis*/ - защитен вид

Разред Костенурки

- шипобедрената /*Testudo graeca*/ и шипоопашатата /*Testudo hermani*/ сухоземни костенурки. Защитени видове

Разред Люспести

- зеленият /*Lacerta viridis*/ и стенният гущер /*Lacerta muralis*/

- пепелянка /*Vipera ammodytes*/

- водните змии /*Natrix natrix*, *Natrix tessellata*/

Разред Опашати земноводни. Защитени видове

- малък тритон /*Triturus vulgaris*/

Клас Бозайници:

Разред Чифтокопитни

- благороден елен /*Cervus elaphus*/

- Сърна /*Capreolus capreolus*/

- Дива свиня /*Sus scrofa*/

Разред Зайцеподобни

-заекът /*Lepus europaeus*/

Разред Горбести

- къртица /*Talpa europea*/

Разред Гризачи

- полска мишка /*Apodemus agrarius*/

-сива полевка /*Microtus arvalis*/

-воден плъх /*Arvicola terrestris*/

-лалугер /*Citellus citellus*/ - защитен вид

-сляпо куче /*Spalax leucodon*/

Разред хищници

-чакал /*Canis aureus*/

- лисица /*Vulpes vulpes*/

-невестулка /*Mustela nivalis*/ - защитен вид

-бялка /*Martes foina*/

- пъстър пор /*Vormela peregusna*/ - изключително рядък, защитен вид

Защитени зони “НАТУРА 2000”

Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни директиви за опазването на околната среда: - Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 79/409/ЕЕС за съхранение на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

Такива зони се явяват:

„Язовир Жребчево” с обща територия от 2513 ха, „Река Тунджа 1” с обща територия 8159.75 ха, както и землищата на Елхово, Николаево и Нова махала.

Територията на община Николаево създава благоприятни предпоставки за опазване на жизнена биологична структура на средата.

На територията на общината има и растения, които се използват за билки: маточина, подбел, бял равнец, жълт кантарион, дива чубрица, дива мента, оман, бабини зъби и др. В землището на с. Нова махала расте осенът- един от защитените дървесни видове, а в района на Николаево има блатен аир.

Поземлени и горски ресурси - площи, процентно съотношение, собственост

Поземлените ресурси на общината представляват 1.87 % от територията на област Стара Загора или площ от 96.5 км.²

През 2023 г. обработваемите земи заемат близо половината от територията на общината - 46.1 км.² или 44,52%, което е 9.66 км² на глава от населението. За сравнение средната стойност на този показател за страната е 4,43 км², а за област Стара Загора - 7.341 км². През последните години част от обработваемите земи не се обработват. Земята е от III до X категория, като основната част е V и VI категория.

• Земеделските територии

Земеделските територии са около 44220 дка. Обработваемата земя заема 81.4% от земеделските територии и е с обща площ 36003 дка. На човек от населението се падат по 7,4 дка обработваема земя, което е повече от средното за страната - 6,3 дка/човек.

Изградените поливни площи са малко, а напоителните системи и хидротехническите съоръжения на територията на общината са напълно разрушени и амортизирани.

Останалата част от земеделските земи е разпределена както следва:

- Мери и пасища	- 5172 дка
- Гори и полезащитни пояси	- 491 дка
- Полски пътища и прокари	- 1719 дка
- Непригодни земи/скали, пясъци и др.	- 835 дка

• Горските територии

Общо горските територии са разположени на 42944 дка в хълмистите и планински части на общината, горите са преди всичко от листопадни широколистни дървета. Горският фонд представлява ~ 43% от територията и се стопанисва и експлоатира от Община Николаево. Горският фонд се използва преди всичко за добив на дървен материал, но също и за събиране на диворастващи билки и плодове.

Общината се характеризира с много богато разнообразие от растителни видове. Растителността е предимно широколистна - дъб, габър, дива ябълка, клен, глог, дива круша, върба, ясен, липа, орех, акация и др. Иглолистните масиви са редки и са предимно от черен бор и частично от смърч. От храстите често срещани са: смрадлика, глог, шипка, бърз, трънка, къпина, дрян, леска и др. От тревистите растения, които се използват за билки, най- разпространение са: маточина, подбел, бял равнец, жълт кантарион, дива чубрица, дива мента, оман, бабини зъби, блатен аир и др.

На територията на общината има биологични ресурси от лечебни растения, чиято срещаемост е на петна или поединично и те се използват за лични нужди.

1.3.6. Отпадъци

Съществуващото състояние на дейностите свързани със събиране, транспортиране, обезвреждане и оползотворяване на отпадъците на територията на Общината е наследство от дългогодишната работа по общите проблеми, свързани с опазването на околната среда и в частност вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и всички компоненти на околната среда (въздух, води, почви, геоложка основа, подземни богатства, флора и фауна, културно наследство). Отпадъците не само повърхностно замърсяват околната среда, ограничават използваемостта на земята, създават хигиенни проблеми и дразнят естетическите възприятия на хората. В резултат на протичащите в периода на натрупването им физични, химични и биологични процеси, те се превръщат в многофакторен замърсител на околната среда, оказващ силно негативно въздействие върху повърхностните и подземни води, въздуха и почвите, с което създават сериозен здравен риск за населението. От друга страна отпадъците са ценен енергиен и суровинен източник и тяхното минимизиране и повторната им употреба води до съхранение на природни ресурси.

Управлението на отпадъците е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база, и не на последно място висока обществена отговорност, затова законодателят е предвидил разработване на самостоятелна Програма за управление на отпадъците в съответствие с чл.52 от Закон за управление на отпадъците (ЗУО). Съгласно чл. 52 ал. 2 от ЗУО, общинските програми за управление на отпадъците са секторни програми и са неразделна част от Общинските програми за опазване на околната среда.

На територията на Община Николаево се генерират основно битови, строителни и селскостопански отпадъци. От общината се събират, транспортират и депонират твърди битови и смесени отпадъци от домакинствата, обществените сгради, търговските обекти, уличните площи и предприятията. На практика извън контрола на общината остават селскостопанските и строителните отпадъци, които се изхвърлят нерегламентирано и няма данни за тяхното количество.

Дейности по управлението на отпадъците

За всички населени места на община Николаево има организирано сметосъбиране и сметоизвозване. Събирането и извозването на битови отпадъци е смесено и се извършва по график, със собствен автомобил на общината. Ежегодно до 31 октомври със Заповед на кмета на община Николаево се определят границите на районите, в които се извършва тази дейност, както и честотата на сметоизвозване. Събирането на битовите отпадъци се извършва с 1 брой специализиран сметоизвозващ автомобил ФОРД КАРГО 1833 и в съдове за съхранение на твърди битови отпадъци с различен обем –

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

контейнери тип „Бобър” с вместимост 1,1 м³ - 44 броя, кофи тип „Мева” с вместимост 110 л. - 720 бр., 120 л. – 230 бр. и 240 л. – 470 бр., съгласно утвърден график за града и селата. Честотата на събиране на ТБО за четирите селища на община Николаево е 26 пъти годишно.

Кофите и контейнерите са общинска собственост, тяхното състояние се контролира от служителите на Общината. Изгорените или механично увредени съдове се подменят с налични оборотни или нови контейнери след установяване на повредата.

За събирането на битовите отпадъци се използва стационарна контейнерна система. Контейнерите се поставят на определени места и се обслужват от специализирани автомобили.

Количество и обем на контейнерите в община Николаево

Контейнери за отпадъци	Размер	Количество 2023	Собственик
	[m³]	Броя	Община
Битови отпадъци - тип I, тип “Бобър”	1.1	44	община
Битови отпадъци – тип II, кофи	110/120/240 l	1420	община

Единственият метод за обезвреждане на отпадъците е депониране, осъществяващо се на Претоварна станция гр. Гурково, а от там отпадъците се извозват до Регионално депо гр. Стара Загора, което беше открито януари 2017 г. и е част от Регионална система за управление на отпадъците в регион Стара Загора. Това депо отговаря на съвременните изисквания за сепариране, депониране и съхранение на отпадъци.

Количества на депонирани битови отпадъци в тон за година (2020-2023)

Общо количество на отпадъците депонирани от Община Николаево на РДНО, (тон/год.)	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
	772.040	884.920	897.610	1017.550

Управлението на отпадъците на територията на Общината ще трябва да отговори на предизвикателствата и изискванията заложи в стратегическите документи:

Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г. и 2021 – 2028 г. – въвеждащ целите за изпълнение на поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване;

Национален план за действие по изменение на климата за намаляване на емисиите на парникови газове от сектор „отпадъци” - задаващ национални цели и пътища за намаляване на емисиите от парникови газове чрез оползотворяване на отпадъците като

ресурси при въвеждане на интегрирани децентрализирани нисковъглеродни практики за устойчиво адаптиране към климатичните промени;

Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р. България със стратегическа цел да се намали вредното въздействие на строителните отпадъци върху околната среда чрез достигане на поне 70% ниво на рециклиране на строителните отпадъци;

Национален план за управление на отпадъците 2021 – 2028 г., е рамков документ на национално ниво за управление на дейностите по отпадъците в Р. България. Основната цел на плана е да обезпечи устойчивото развитие на България чрез прилагане на интегрирана рамка за управление на отпадъците, която да доведе до намаляване на вредните въздействия върху околната среда, като подобри йерархията на управлението на отпадъците чрез разработване подпрограми и мерки за предотвратяване на образуването на отпадъците, постави конкретни количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на конкретни потоци отпадъци. Планът поставя и като приоритетна цел подобряване ефективността в използването на ресурсите.

Националният план за управление на отпадъците цели въвеждането на дългосрочна стратегия за устойчиво управление на отпадъците и рамката за вземането на решения в съответствие със законодателството и политиката на Европейския Съюз. Изхождайки от тази стратегическа законова рамка от европейски политики и законодателство в областта на управление на отпадъците, могат да направят следните основни изводи и препоръки:

- Европейските стратегически документи от последните години променят философията и подхода към отпадъците, и по-конкретно предлагат преход от целенасочено управление на отпадъците като фактор, увреждащ околната среда, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и ефективното им използване като ресурси.

- Действащият законодателен пакет съдържа конкретни изисквания и количествени цели за намаляване депонирането на отпадъци, за рециклиране и оползотворяване на специфични отпадъчни потоци и за предотвратяването на отпадъците като най-високо ниво от йерархията на управление на отпадъците.

- Като се имат предвид ЕС политиките за ефективно използване на ресурсите и околната среда по пътя на устойчивото развитие, както и работната програма на ГД „Околна среда“ за преглед на политиките в сектор „Отпадъци“, може да се очакват промени в европейското законодателство, целящи още по-висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве, както и преход от управление на отпадъците към устойчиво управление и по-ефективно използване на ресурсите, и вероятно:

- допълнителни ограничения относно депонирането на отпадъци до 2028 г. и с по-голяма вероятност депонирането да се ограничи само до отпадъци, които не могат да се рециклират и оползотворят, и по-конкретно ограничения за депонирането на

пластмасови и/или хранителни отпадъци, а в по-далечен хоризонт – и повсеместна забрана за депониране на отпадъци;

- специални разпоредби за намаляване на употребата и предотвратяване на отпадъци от полиетиленовите торби за еднократна употреба;

- ограничения за изгаряне на отпадъци, които могат да бъдат рециклирани, като например пластмасови отпадъци, съответно въвеждане на по-високи цели за рециклиране на битовите отпадъци, особено на пластмасовите отпадъци;

- въвеждане на количествени цели за предотвратяване на образуването на отпадъци, особено за пластмасови, битови/хранителни и за опасни отпадъци;

- по-високи цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъци от опаковки, излезли от употреба електрическо и електронно оборудване, излезли от употреба моторни превозни средства най-вече на пластмасовите отпадъци от тях, както и за батерии;

Съществено изискване в новия програмен период в **Оперативна програма “Околна среда** е да се реализира стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж на икономическо, социално и териториално сближаване, базирано на европейското и национално законодателство и произтичащите ангажименти на България от членството и в Европейския съюз. Тя е насочена приоритетно към изпълнение на съществени елементи от последователни политики за опазване на околната среда и за изменението на климата.

Общата рамка на европейското законодателство в областта на управление на отпадъците е зададена в Рамковата директива за отпадъците, Директивата за опасните отпадъци и Регламента за наблюдение и контрол на преноса на отпадъци на, за и извън Европейската общност. Тук са формулирани изисквания към дейностите с всички видове отпадъци. С две групи Директиви се регулират конкретни отпадъчни потоци и методите за обезвреждане – едната установява изискванията за разрешаване и експлоатацията на съоръжения и инсталации за обезвреждане на отпадъци, другата разглежда специфични потоци отпадъци – отработени масла, излезли от употреба моторни превозни средства, отпадъци от опаковки, негодни за употреба батерии и акумулатори и др.

Кръговата икономика е един от основните инструменти за намаляване на емисиите на парниковите газове, който ще донесе едновременно както екологични, така и икономически и социални ползи. Важно въвеждането на максимално обективни индикатори и развитие на Мониторинговата рамка за кръгова икономика. Още със Заключенията на Съвета от юни 2018 г. в рамките на Българското председателство се маркира работата по разширяване на индикаторите, с които се отчита напредъкът към кръгова икономика.

„Необходимо е да се наблегне на засилен диалог и тясно сътрудничество с индустрията и с научните среди и да се поставя по-голям акцент върху по-технически актове, например стандарти за качество, съществени изисквания към продуктите и други,

които да стимулират пазара и да създават предпоставки за изграждане на доверие на производителите в рециклируемите суровини. Доверието в рециклирането трябва да бъде основна цел, тъй като когато чрез политиките на ЕС то бъде постигнато, индустрията ще генерира търсене, а оттам това ще развие пазара и в ценово отношение и ще допринесе за конкурентоспособността на икономиките на Съюза“,

Основна цел по отношение на отпадъците, съгласно раздела "Превръщане на отпадъците в ресурси", е отпадъците да се управляват като ресурс. Генерираното количество отпадъци на глава от населението да е в състояние на абсолютен спад и да се рециклират повече материали и суровини от изключително значение. Оползотворяването на енергия ще е ограничено само до нерестициклируеми материали, депонирането практически ще е премахнато". Документът предвиди ЕК да предприеме редица действия, в т.ч.:

- Насърчаване на пазара за вторични материали и търсенето на рециклирани материали посредством икономически инструменти.

- Да преразгледа целите в приетото вече европейско законодателство за предотвратяване, повторно използване, рециклиране и отклоняване от депониране, за да се премине към икономика, основана на повторно използване и рециклиране с близко до нулата количество остатъчни отпадъци

- Да гарантира, че при публичното финансиране от бюджета на ЕС се отдава приоритет на дейностите, свързани с по-високите нива в йерархията на отпадъците.

- Да улесни обмена на най-добри практики за събиране и третиране на отпадъци сред страните-членки и да разработи мерки за по-ефективна борба с нарушенията на законите на ЕС в областта на отпадъците.

- Да постави акцент върху финансирането на научните изследвания в Съюза (инициатива „Хоризонт 2030“ за развитие на европейската общност) в областта на най-важните цели, свързани с ефективността на ресурсите, включително рециклиране, повторно използване, замяна на материали, оказващи въздействие върху околната среда, или на редки материали, по-интелигентно проектиране.

Страните-членки трябва да предприемат следните мерки:

- да гарантират цялостно прилагане на правото на ЕС, свързано с отпадъците, включително минималните цели.

- да насочват публичното финансиране за научноизследователски дейности към най-важните цели, свързани с ефективността на ресурсите (непрекъснато).

- да предприемат мерки по отношение на разхищението на храни в своите национални програми за предотвратяване на генерирането на отпадъци.

Неотложни мерки за подобряване на системата за събиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците:

- Въвеждане и изпълнение на адаптивна методика за последващо охарактеризиране на отпадъците. Осигуряване на достатъчно представителни и обективни данни и изменяеми индикатори за отпадъците.

- Адаптиране на Общинска програма за управление на битови отпадъците за периода с цел постигане на индикативните цели заложи в Национални планове, стратегии и програми за периода 2021 – 2028 г.

- количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници

- Въвежда изисквания най-късно до края на 2020 г. общините да ограничат количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в България през 1995 г. и прогресивното им намаляне в периода 2021 – 2028 г.

- Кметовете на общините във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 ЗУО осигуряват съвместно постигането на следните регионални цели за разделно събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци:

1. до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;

2. до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;

3. до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.

Съгласно Директива 1999/31/ЕС и разпоредбите на чл.31, ал.2, т. 1 на ЗУО се изисква до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци (БрБО) до 35 на сто от общото количество на биоразградими отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Насърчават се мерките за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради, за което отговорност имат възложителите на строителни дейности, както публични органи, така и бизнес:

- Разработка на пред инвестиционна програма за въвеждане на децентрализирана система за оползотворяване на битови отпадъци. Оптимизиране на системата за разделно събиране, логистика, временно съхранение и оползотворяване на отпадъците чрез въвеждане на нисковъглеродни практики .

- Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци. Разработка и въвеждане на стратегии и програми за децентрализирано управление и ресурсно оползотворяване на отпадъците чрез нисковъглеродни практики. Управление и оползотворяване на специфични потоци от отпадъци: битови, селскостопански, отпадъци от промишленост, от селищни зелени системи, отпадъци генерирани вследствие на природни бедствия, горски пожари и др.

- Въвеждане на децентрализирани системи за нисковъглеродна енергетика, оползотворяваща отпадъчна биомаса, създаваща условия за устойчиво извличане и задържане на атмосферния въглерод в почвите с цел възстановяване и поддържане на почвеното плодородие.

1.3.7. Шум

Основен източник на шум в общината е автотранспорта. Автотранспортният шум е в пряка зависимост от интензивността на движението, скоростта и структурата

на транспортния поток, пропускателната способност на пътните артерии, възрастта на автомобилния парк, вида и качеството на пътната настилка, ситуационното и нивелетно разположение на пътя и характера на терена встрани от него.

Основният шумов фон се създава от автомобилите – леки и товарни, и тези на масовия градски транспорт. През последните години в резултат на масовия внос на автомобили предимно “втора употреба” автомобилният парк е основно подменен. Въпреки че повечето от автомобилите са втора употреба, нивото на излъчвания от тях шум е значително по-ниско от използваните преди това, но същевременно техният брой се увеличава интензивно. Основните източници на шум са свързани с транзитно преминаващия и вътрешно-селищния автомобилен и ЖП транспорт. В северната част на града преминава железопътна линия в близост до жилищни сгради на разстояние от около 20 – 30м.

Шумът от производствените дейности също има участие в общия шумов фон на общината. В голямата си част те са обособени в промишлените зони и/или са извън границите на населеното място.

Регионалните здравни инспекции (РЗИ) изготвят ежегодни шумови характеристики на населените места. Чрез тези характеристики се извършва комплексна оценка на шумовото натоварване на всички областни градове в страната, включително и на някои други по-големи населени места. По същество шумовата характеристика на населеното място представлява ежегоден доклад, който РЗИ предоставят на МЗ и общините. Тези доклади по-нататък се използват за вземане на решения от контролните органи и общинските власти за предприемане на мерки за намаляване на шума.

Стойности на нивата на шум в различните територии

Зона	ден	Еквивалентни нива на шум	
		вечер	нощ
Жилищни зони и територии	55	50	45
Централни градски части	60	55	50
Територии подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
Зони на лечебни заведения и санаториуми	45	35	35

Източник: Наредба № 6 /26.06.2006г.

Изводи:

- Поради преминаването на значими транспортни потоци риск от шумово натоварване има както в урбанизираните територии, така и извън тях.
- Преминаването на важни транспортни артерии в близост до населени места изисква специални мерки за намаляване на шумовото натоварване.

- Няма разработена шумова карта на Николаево. Липсва изградена система за мониторинг на шумовото натоварване в рискови точки от градската инфраструктура.

1.3.8. Зелени площи в населените места

Особена роля за санитарно-хигиенните условия на живеене и свързания с това здравен статус на населението на община Николаево има зелената система.

Зелените площи на територията на Общината са основно тревни площи с дървета и храсти. Основните видове дървета, използвани в озеленяването са: липа, кестен, американски ясен, бреза и др.

Поддръжката на озеленените площи е комплекс от манипулации извършвани в тях осигуряващи добрия им вид в съответствие със сезонните изисквания и биологичните особености на растителността. Поддържането на чистотата в зелените площи включва широк набор от дейности като: метене, борка, ежегодни санитарни и подмладяващи коситби на тревните площи и резитби на всички дървета на които се налага.

Основание за увеличаване на зелените площи са фактите, че върху дървета, храсти и треви се утаява около 70% от въздушния прах, а същите системи извличат и поглъщат около 60% от серния двуокис. От тук се определя и значителната им роля в процесите на смекчаване и адаптиране към измененията вследствие на настъпващите все по-чувствителни климатични промени.

Необходимостта от увеличаване на уличните дървета се мотивира и с наблюденията, че над зелените насаждения се образуват низходящи въздушни течения, утаяващи праха. С увеличаване броя на дърветата би се увеличила относителната влажност на въздуха.

Изводи:

- Зелените площи в общината са недостатъчни, не са добре поддържани и се нуждаят от основна рехабилитация.
- Средствата за поддържане на зелените площи са недостатъчни.

1.3.9. Радиационна обстановка и влияние на нейонизиращите лъчения

Естественият радиационен гама - фон е конкретна физична характеристика на околната среда, характерна за всеки регион.

Известно е, че естествените радионуклиди: уран, радий, торий и продуктите на техния разпад, радиоактивните нуклиди на калия, рубидия и др. имат широко разпространение в земната кора. Поради своите специфични физикохимични свойства те имат конкретно присъствие в състава на отделните компоненти на околната среда: литосферата (скали, почви), хидросферата (подземни, грунтови, речни, езерни и морски води), въздуха, флората и фауната.

В резултат на дейността на човека става допълнително обогатяване на елементите на околната среда с естествени и техногенни радионуклиди и тяхното пространствено преразпределение. Тези антропогенни източници на радиоактивност

обуславят техногенната компонента на радиационния фон. За наблюдение, измерване и контрол на гама-фона на територията на страната действа Национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама - фон, която се поддържа от Изпълнителната агенция по околна среда. Получените данни от измерването на гама-фона от постове разположени в цялата страна, се обобщават в ежедневен бюлетин за радиационната обстановка в страната.

На територията на община Николаево до момента не са установени наднормени стойности на йонизиращи лъчения, както и няма източници на радиационно замърсяване.

Естественят радиационен гама-фон на територията на страната е в границите от 0.06 до 0.40 mSv/час, като за Старозагорска област мощност на еквивалентната доза в интервала: 0.14– 0.24mSv/час и е нормална за района. Не са констатирани съществени отклонения. област с е в граници на допустимите норми.

Нейонизиращите лъчения са едни от малко изследваните фактори на средата с неблагоприятно въздействие върху човека и недостатъчно изяснени механизми за биологичните им ефекти.

Нейонизиращите лъчения включват голям брой фактори, по-важни от които са: електростатично поле, постоянно магнитно поле, свръхнискофреkwотни електрически и магнитни полета, радиочестотни електромагнитни вълни, инфрачервено лъчение, видима светлина, ултравиолетово лъчение, лазерни лъчения.

За източниците на електромагнитни лъчения е в сила Наредба № 9 на МЗ и МОСВ (ДВ бр.35/91г.изм. и доп. ДВ, бр. 8 от 22 януари 2002 г.), която регламентира пределно допустимите нива на електромагнитни полета в населените територии и определяне на хигиенно защитни зони около излъчващи обекти.

Изводи:

- На територията на общината няма разположени значителни източници на нейонизиращи лъчения. Няма тенденция за бъдещо изграждане на такива източници. Няма установено завишаване на естествения радиационен фон.

1.3.10. Управление

Отговорните лица по управлението на дейностите, свързани с околната среда са: Общинския съвет, Кметът на общината и Кметовете на населени места, както и специалистите по екология и опазване на околната среда от Общинската администрация.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. В своята дейност кметът на общината се ръководи от законите, от актовете на общински съвет и от решенията на населението. Кметът упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината. Той е първостепенен разпоредител с бюджетни средства. Кметът на общината назначава за срока на мандата си заместник-кметове, в съответствие с одобрената структура на общинската администрация, които подпомагат кмета при осъществяване на дейността му. Кметът на общината определя със заповед заместник - кмет, който да изпълнява функциите му при негово отсъствие от общината.

Към функциите на кметовете в селата спадат:

- упражняване на контрол за законосъобразното използване и отговаряне за поддържането, охраната и опазването на общинската собственост на територията на населеното място;
- подпомагат воденето на регистъра на населението и регистрите по гражданското състояние и предоставят свързаните с тях административни услуги на населението в населеното място;
- изпращат актуална информация на държавните и общински органи и др.

Общинската администрация подпомага кмета при осъществяване на правомощията му и извършва дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица.

Правата и задълженията на Кмета на общината, свързани с опазването на околната среда са регламентирани от националното екологично законодателство.

Съгласно Закона за опазване на околната среда, кметът има следните задължения:

- да информира населението за състоянието на околната среда;
- да разработва и контролира заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- да организира управлението на отпадъци на територията на общината;
- да контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- да организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- да определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и да контролира изпълнението на техните задължения;
- да организира дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- да определя длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по Закона за опазване на околната среда;
- да определя лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Кметът на общината може да възлага изпълнението на изброените функции на кметовете на кметствата в общината.

Кметът на общината организира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците.

Съгласно Закона за управление на отпадъците, кметът на общината отговаря за:

- осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

- избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци;
- разделното събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки;
- организирането и прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак;
- организирането на дейността по събирането и съхраняването на излезли от употреба моторни превозни средства на площадките за временно съхраняване;
- предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
- определянето на места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- определянето на места за поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба батерии.

Функциите на Общинския съвет са:

- да определя размера на такса „битови отпадъци” и таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване по Закона за местните данъци и такси;
- да приема Програма за опазване на околната среда на общината и всяка последваща актуализация;
- да контролира изпълнението на програмата и ежегодното внасянето на отчети по изпълнението ѝ от кмета на общината;
- да приема наредби, касаещи управлението на околната среда на общината и др.

Кметът е длъжен да разработва и изпълнява Програма за опазване на околната среда и Програма за управление на отпадъците на територията на общината. Ежегодно в срок до 31 март, Кметът представя в РИОСВ – Стара Загора отчет за изпълнение на двете програми.

Нормативната база, с която Общината работи, е действащото към момента международно, национално и местно законодателство. Общински наредби в разглежданата област са:

- Наредба за определянето и администрирането на местни такси и цени на услуги на територията на Община Николаево;
- Наредба за поставяне на временни преместваеми съоръжения за търговски обекти и други обслужващи дейности, както и елементи на градското обзавеждане, които не са трайно свързани с терена
- Наредба за опазване на обществения ред на територията на Община Николаево;
- Наредба за определяне на местните данъци и такси на територията на Община Николаево;
- Наредба за обема на животновъдната дейност и местата за отглеждане на селскостопански животни на територията на Община Николаево;
- Наредба за принудителното изпълнение на заповеди за поправка, заздравяване или премахване на строежи или части от тях на територията на Община Николаево;

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

- Наредба за регистрация, отчет и организация на движението на пътните превозни средства теглени с животинска тяга на територията на община Николаево;
- Наредба за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество – собственост на Община Николаево;
- Наредба за условията и реда за упражняване на правата на собственост на Община Николаево в търговски с общинско участие в капитала;
- Наредба за управление на отпадъците на територията на Община Николаево;
- Наредба за условията и реда за провеждане на обществено обсъждане за поемане на дългосрочен дълг от Община Николаево;
- Наредба за настаняване под наем на граждани с доказани жилищни нужди и продажба на общински жилища;

По проблемите на околната среда и здравния статус на населението Община Николаево поддържа информационен обмен със следните регионални органи на централни ведомства:

- o РИОСВ – Стара Загора, към МОСВ – ИАОС;
- o РЗИ – Стара Загора, към МЗ;
- o Басейнова дирекция за управление на водите в Източноевропейски район с център Пловдив към МОСВ
- o ИАОС;
- o Областна дирекция земеделие и гори – Стара Загора, към МЗГ;
- o Териториално статистическо бюро – гр. Стара Загора към НСИ;
- o Гражданска защита;
- o Агенция по безопасност на храните към МЗГ.

За решаване на проблемите на околната среда общинската администрация си сътрудничи с редица фирми и бизнесорганизации:

С фирма „**Вик**” ЕАД – получаване на:

- разрешение за задоволяване на битовите и производствени нужди – водовземане от градската водопроводна мрежа;

Информирание на обществеността

За информирание на обществеността най-използваните средства са:

- специално изградено табло пред сградата на общината;
- интернет страница на Община Николаево – obnikolaevo@nikolaevo.net

Дейностите по опазване на околната среда се организират от дирекция „ОДУТ“, отдел "Земеделие, Екология, Озеленяване и Чистота" на община Николаево. Разработена и приета е общинска нормативна уредба с цел опазване на околната среда в общината и управление на отделни приоритетни общински екосистеми.

Въпреки полаганите системни грижи и усилия от общинското ръководство на община Николаево в управлението на всички подсистеми от околната среда в общината основните проблеми стоящи в обсега на общинската система по управление на

околната среда са свързани най-вече с липсата на действаща и обективна система за генериране на данни и система от индикатори за мониторинг на състоянието на околната среда. На територията на общината няма мониторингови станции (за въздух, почви, води, радиоактивни лъчения и шум), няма въведена система за охарактеризиране и наблюдение на генерираните отпадъци чрез стандартизирани методики и със стандартизирани инструменти. С въвеждането на Регионално депо Стара Загора отпадна проблемът с третирането на битовите отпадъци. За всички населени места на община Николаево има организирано сметосъбиране и сметоизвозване. Събирането и извозването на битови отпадъци е смесено и се извършва по график със собствен автомобил на общината. Ежегодно до 31 октомври със Заповед. на кмета на община Николаево, се определят границите на районите, в които се извършва тази дейност, както и честотата на сметоизвозване. Събирането на битовите отпадъци се извършва с 1 брой специализиран сметоизвозващ автомобил ФОРД КАРГО 1833 и в съдове за съхранение на твърди битови отпадъци с различен обем – контейнери тип „Бобър” с вместимост 1,1 м³ - 44 броя, кофи тип „Мева” с вместимост 110 л. - 720 бр., 120 л. – 230 бр. и 240 л. – 470 бр., съгласно утвърден график за града и селата. Честотата на събиране на ТБО за четирите селища на община Николаево е 26 пъти годишно.

Кофите и контейнерите са общинска собственост, тяхното състояние се контролира от служители на Общината. Изгорените или механично увредени съдове се подменят с налични оборотни или нови контейнери след установяване на повредата.

На този етап основен проблем по отношение управление дейностите по отпадъците е неконтролируемо изхвърляне на битови и строителни отпадъци на произволни, неорганизирани за целта площадки. Неконтролируемо изхвърлените отпадъци на произволни площадки периодично се почиства. В района на общината няма изградени инсталации за обезвреждане, изгаряне и компостиране на отпадъци.

Проблемите с управлението на дейностите свързани с отпадъците се отразяват най-бързо и пряко върху облика на общината и здравето на хората и закономерно те ангажират повече средства и квалифицирани служители. Като основни причини за това състояние могат да се посочат на първо място финансови причини породени от липса на средства, на второ място организационни и на трето място са тези свързани с ниската екологична култура на населението.

1.3.11. Икономическо състояние

1.3.12. Селско стопанство

Структуроопределящ отрасъл на територията на община Николаево е селското стопанство, което е традиционен отрасъл за общината, осигуряващ поминъка на значителна част от населението.

Поради малкия брой работещи промишлени предприятия на територията на общината, голяма част от населението, предимно в селата, е ангажирано в производството на селскостопанска продукция. Жителите на общината се занимават със земеделие и животновъдство предимно за собствена консумация и за подпомагане на семейния бюджет.

Селското стопанство е втория по значение сектор на местната икономика. Тенденцията на спад в основните икономически показатели е валидна и тук, макар, че в абсолютни стойности той е по-малък.

Обработваемите земи представляват 52,52% от териториите или 56.1 км². Земята е от II до X категория като основната част е V и VI категории. Земеделски територии са

44220 дка., от които обработваеми земи 36003 дка. (ниви - 30788 дка., трайни насаждения - 4954 дка. и ливади - 261 дка).

Голямата раздробеност и неразвятия пазар на земя продължават да бъдат сериозна пречка пред развитието на селското стопанство като затрудняват създаването на го-леми масиви, позволяващи използването на нови технологии и високопроизводителна техника в земеделието. Формата на собственост в селското стопанство е частна като част от земеделските стопани са сдружени в кооперации. В общината работят 4 земеделски кооперации и 3 по-големи арендатори.

За разлика от много други поливни площи, голяма част от тези по поречието на река Тунджа са запазени поради възможността да се напояват по гравитачен път. Разположението на обработваемите земи в тази част на общината благоприятства увеличаване напояването чрез възстановяване на бентове и канали, по които водата ги достига без използване на скъпи помпени и други съоръжения. В община Николаево земеделието е водещо в отрасъл селско стопанство. Отглеждането на трайни насаждения, зърнено-житни и фуражни култури, както и на някои технически култури е благоприятствано от почвено-климатичните условия в района. И тук типичните за цялата Казанлъшка долина етерично-маслени култури виреят добре. От зърнено-житните и фуражни култури най-често отглеждана е пшеницата, следвана от слънчогледа и ечемика. Наблюдава се, обаче, тенденция към намаляване на засяваните площи преди всичко към повишаване интереса към отглеждане на етерично-маслените култури.

ЗЕМЕДЕЛИЕ

В общината земеделието е водещ отрасъл в селското стопанство.

Община Николаево е типична селска община със силна земеделска традиция. В структурата на обработваемите земи, нивите заемат най – голям дял. Основните растениевъдни култури са зърнените. Отглеждат се пшеница, тритикале, ечемик, по-слабо застъпени са царевицата, слънчогледа и бобовите култури. Общината е типичен селскостопански район. През последните години нараства дялът на арендаторите занимаващи се със земеделие.

Основни земеделски култури са пшеница, слънчоглед, ечемик и др. Забелязва се траен интерес към отглеждането и на етерично - маслените култури. Най-разпространена сред тях е маслодайната роза, следвана от лавандулата, въпреки че през наблюдавания период има значително намаляване на засетите площи – с 260 дка. Отглеждането на тези култури е и едно от най перспективните направления в селското стопанство на общината. Ето защо към него проявяват траен интерес не само кооперациите, но и частни стопани и арендатори.

Условията в района са изключително благоприятни и за отглеждане на трайни насаждения: винени сортове лозя, сливи и праскови. С най-голям относителен дял в площите на трайните насаждения са лозята – 38%, сливите заемат 32% а прасковите - 30% от площите. Трайните насаждения се отглеждат преди всичко от кооперации и арендатори.

Зеленчукопроизводството се развива преди всичко в личните стопанства, отглеждането на тютюн в общината постепенно се ограничава.

Оценките за икономическото състояние на община Николаево се определят основно от протичащите в реалния икономически сектор процеси довели до съществени негативни промени в редица отрасли на промишлеността, в аграрния сектори и др.

Основният икономически отрасъл е селското стопанство. Осъществяването на аграрната реформа, възстановяването на собствеността върху земеделските земи естествено доведе до разрушаване на съществуващите производствени структури в селското стопанство. В сравнение с промишлеността, съвземането на производствената дейност в аграрния сектор е много по-успешно. По-голямата част от регистрираните в Общината фирми са малки предприятия. Висок дял в икономиката заемат фирмите, занимаващи се с търговска дейност.

Значително са се увеличили и площите, засадени с дългогодишни култури като маслодайна роза и лавандула.

Като цяло територията на община Николаево се характеризира с висок агроекологичен потенциал. Това позволява отглеждането на почти всички типични за тази част на страната земеделски култури и постигането на високи производствени резултати. Високият агроекологичен потенциал е важен фактор за специализацията на общината в аграрния сектор и за развитието на съвременно диверсифицирано земеделско производство. Допълнителен благоприятен фактор са и богатите традиции на земеделските стопани в общината в зърнопроизводството, лавандулопроизводство и маслодайната роза, които са водещи подотрасли в повечето землища в общината.

Положителната страна по отношение стопанисването на земеделските земи, особено в използването на нивите, е че преобладаващата част от тях се обработват от земеделските кооперации и агрофирмите, които с дейността си противодействат на тенденцията към изоставяне на значителни площи обработваема земя. Общината има слабо развит сектор на услугите.

Строителството е слабо развит отрасъл в общината. Основният проблем в този отрасъл, касаещ развитието му на територията на общината, е свързан с ограниченото търсене на този вид дейности и услуги, най-вече поради ограничените доходи на местното население. Други фактори, затрудняващи дейността на местните строителните фирми са: липсата на обекти за строителство, скъпите строителни материали, амортизираната строителна техника, труден достъп до кредити.

Строителство в общината се реализира чрез дейността на частни строителни фирми. Транспортните услуги се извършват от частни фирма (ЕТ „Николинка Драгиева“ – гр. Стара Загора). Частната фирма осигурява транспортна връзка с всички населени места от общината. Географското и транспортно разположение, природните и екологични дадености на община Николаево определят туризма като една от алтернативи за развитие на местната икономика. Община Николаево няма възможност да развие самостоятелен туристически продукт, поради ограничените си ресурси. Една от целите е възможността за коопериране със съседните общини или в съчетание с друг туристически продукти. Силен притегателен център в тази сфера ще бъде крепостта „Асара“. Необходимо е да се търси възможност за финансиране на археологическите разкопки, експонирането и развитието на прилежаща туристическа инфраструктура. Основно предизвикателство е лошото състояние на пътната мрежа.

ЖИВОТНОВЪДСТВО

През последните няколко години животновъдството получава известно развитие чрез създаване на малки семейни ферми, преди всичко за отглеждане на крави. Наблюдава се и увеличаване интереса на частните стопани към овцевъдството. Проблем за развитието му, обаче, е недостигът на естествени и изкуствени пасища. За съжаление, поземлените ресурси на общината не са големи и възможностите за използването на нови площи за тази цел са ограничени. Сериозен проблем представлява и остарелият сграден фонд с неотговарящи на съвременните изисквания условия за отглеждане на животните. Това води до влошена хигиена и качество на произвежданата продукция и намалява продуктивността. Така през периода 1999 – 2005 г. се наблюдава трайна тенденция към намаляване броя на основните видове животни, отглеждани в община Николаево. Единствено нарастване има в броя на отглежданите зайци, което може да се насърчава във връзка с качествата на тяхното месо и търсенето му на Европейските пазари. За да се постигнат нивата от началото на наблюдавания период, е необходимо да се оказва сериозна подкрепа на фермерите от района чрез предоставяне на съвети, техническа помощ и финансови ресурси за инвестиции.

ГОРСКО СТОПАНСТВО

Горското стопанство е с ограничено стопанско значение. Горският фонд представлява ~ 45% от територията. Той се използва преди всичко за добив на дървен материал, но също и за събиране на диворастващи билки и плодове. Горите се стопанисват и експлоатират от община Николаево. От листопадните гори в планинските и хълмисти територии на общината се добива официално малко количество дървен материал, заедно с това горите са подложени на незаконна сеч, която заедно с ограниченото залесяване, ги заплашва от унищожаване.

ЛОВ И РИБОЛОВ

Общината притежава отлични условия за развитие на рибовъдни стопанства, които да оползотворяват наличните водоеми и да подсигурият сладководна риба за вътрешния и международния пазар.

Наличните гори и възстановяването на унищожените гори са потенциал за развитие на дивечовъдството и лова.

ДОБИВНА ПРОМИШЛЕННОСТ

В момента няма действащи кариери за добив на инертни материали за строителството.

Източниците на отпадъци от селското стопанство могат да бъдат както от растителен така и от животински произход. Най-често и двата вида отпадъци присъстват в частните стопанства и могат да се подлагат съвместно на механично - биологично третиране за получаване на компост с много добри качества и приложение като подобрител на почвата. Практиката на водещите страни в Европа доказва приложимостта на технологии за компостиране в домашни условия. Въвеждането и популяризирането на технологии за фамилно компостиране в частните стопанства в общината е перспектива със значим икономически и екологичен ефект.

Перспективите за развитието на селското стопанство може да се търсят в:

- Обработване на необработваеми земи, които са с възможности за развитие на екологично планинско земеделие и животновъдство;
 - Подобряване на състояние на съществуващия хидромелиоративен фонд;
 - Увеличаване на финансови ресурси с инвестиционен и оборотен характер за изграждане на нови хидромелиоративни съоръжения, за закупуване на торове и пестициди, за резервни части за селскостопанската техника и др.;
 - Изграждане на единна стратегия и на политика за реструктуриране на аграрния сектор с цел развитие на печеливши производства съобразени с природните и поземлените ресурси на общината;
 - Създаването на модерни съвременни семейни ферми за растителна и животинска продукция;
 - Създаване на нови масиви от трайни насаждения ;
 - Отглеждането на култивирани билки;
 - Развитие на биологично земеделие - запознаване на производителите с технологията на производството и с нормативната база, както и с научните постижения;
-
- Създаване на условия за повишаване на нивото на научно обслужване в селското стопанство и на тази база, стимулиране на въвеждането на съвременни технологии на производство;
 - Стимулиране на малките населени места чрез създаване на заетост в производството на етерично - маслените култури, в селския туризъм и изграждане на социална инфраструктура за задържане на населението.

1.3.13. Туризъм

Община Николаево има потенциал за развитието на туризма: чиста природа, исторически забележителности, съхранен фолклор.

Северно от гр. Николаево, в местността „Топлицата” е крепостта „Асара”, изградена от три реда крепостни стени за охрана на прохода „Хаинбоаз”. На хълма „Асара” е и легендарната „Царска дупка”- сега затрупан вход на пещера.

Необходимо е да се направи проучване на историческата крепост „ Асара „ в близост до гр. Николаево, на която са направени археологически разкопки от археологически екип под ръководството на Стефан Лисицов през 1986 г .

В землището на Николаево има и тракийски могили. За съжаление те не са проучени, макар че някои от тях вече са обект на иманярски набези.

Основните културни, исторически и природни забележителности и потенциали за развитие на туризма в общината са следните:

- Разнообразна и красива природа
- Крепост „Асара“ – северно от гр. Николаево
- Крепост „Ташлъктепе“ – землището на с.Елхово; по северните склонове на Сърнена средна гора
- Хижа „Момина сълза“ и хижа „ Горска среща“ в горите на с.Едреве
- Къща за гости в с. Елхово.

По-важните фактори, които отнасяме към икономическата среда и които трябва постоянно да се диагностицират и оценяват са:

- структуроопределящи отрасли на икономиката в общината;
- темпове на инфлация;
- равнище на заетост;

- доходи;
- състояние и очаквано развитие на отделните отрасли в общината;
- развитието на кои отрасли зависи от състоянието на околната среда в общината;
- състояние на инфраструктурата - пътна мрежа, комуникации, ВиК и електропреносна мрежа;
- средно-годишен доход на човек от населението от общината;
- средна работна заплата на жителите в общината;
- заетост, безработица и структура на безработицата.

1.3.14. Финансово състояние

Паричният доход на домакинствата се формира от различни източници на доходи: работна заплата, извън работна заплата, обезщетения за безработица, пенсии, семейни добавки за деца, други социални помощи, от домашното стопанство, от предприемачество, от продажба на имущество и др.

Анализираните основни финансови фактори са:

- Бюджет на общината (по основните пера) - установяване частта, отделяна за дейност свързани с екология
- Източници на приходи в бюджета, в т.ч. свързани с околната среда
- Стойност на разходите за опазване на околната среда и стойността на общите разходи
- Степен на покриване на разходите за дейностите на общината от реализираните приходи.

Общинският бюджет е самостоятелна финансова сметка, чрез която се разпределят и балансират приходите и разходите за бюджетната година. Бюджетът на общината е сред основните финансови показатели, който се анализира, за да се оцени въздействието на финансовите фактори. Приходите на община Николаево се формират от субсидии от Републиканския бюджет и собствени приходи.

Основният финансов механизъм за акумулиране на средства за финансиране на дейностите по управление на битовите отпадъци, следващ принципа „замърсителя плаща“ е регламентиран със Закона за местните данъци и такси.

Съгласно закона, “такса битови отпадъци” се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения за битови отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. На основание чл. 66, ал. 1 от ЗМДТ, таксата за битови отпадъци се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет, въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за:

1. Осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. Събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до претоварна станция гр. Гурково за третирането им;
3. Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;

4. Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Постъпленията бюджет на общината от такса за битови отпадъци и изразходвани средства за управление на битовите отпадъци за периода 2021-2023 г. са показани в следващите таблици:

Приходи от такса битови отпадъци по групи потребители 2021-2023г.

<i>Година</i>	<i>2021 г.</i>	<i>2022 г.</i>	<i>2023 г.</i>
<i>Общо приходи от такса битови отпадъци (лева)</i>	194	200	234
В това число от:			
Домакинства	80	86	91
Юридически лица	114	114	143

Източник: Общинска администрация Николаево

Разходи за управление на отпадъците 2021-2023 г.

<i>Година</i>	<i>2021г.</i>	<i>2022г.</i>	<i>2023г.</i>
<i>Общо разходи за управление на отпадъците (хил. лв.)</i>	184	206	206
В това число от:			
<i>Сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци</i>	75	81	76
<i>Закупуване на съдове за битови отпадъци</i>	15	15	29
<i>Зимно и лятно почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване</i>	21	24	17
<i>Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депа за битови отпадъци</i>	73	86	84

Източник: Общинска администрация Николаево

Съгласно чл.60 и чл.64, Раздел IV Финансиране на обезвреждането на отпадъци чрез депониране от ЗУО и Наредба №7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци, общините предоставят обезпечения, под формата на отчисления, превеждани

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

по банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, Община Николаево няма просрочени задължения и дължимите суми се превеждат в срок.

Таблица 15. Натрупани отчисления от такса битови отпадъци (ТБО)

2021 г.	2022 г.	2023 г.	Отчисления
1	2	3	(1+2+3)
72563.00	85826.00	95647.00	254036.00

Източник: Общинска администрация Николаево

Отчисленията се заделят от такса битови отпадъци, съгласно Закона за управление на отпадъците и Наредба №7 от 19.12.2013г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, като се предвиждат в План-сметката за разходите по управление на отпадъците за съответната година и се гласуват от Общинския съвет. Като цяло обаче, такса битови отпадъци не може да покрие всички инвестиции, които се предвиждат като ангажимент на общините.

Поради конкретизирания бюджет от ОПОС 2021-2027 г. за приоритетната ос свързана с управлението на отпадъци е необходимо да бъдат търсени различни възможности за осигуряване на финансиране на инвестиционната програма, предвид невъзможността за осигуряване на финансиране на всички дейности по линия на такса битови отпадъци. Възможни източници за финансиране на част от инвестициите биха могли да бъдат осигурени по линия на бизнеса и Оперативна програма "Конкурентноспособност и иновации в предприятията 2021 - 2027" и релевантните финансиращи механизми по хоризонт 2030.

Негативно въздействие върху разработването на проекти и работата върху мероприятия по опазване на околната среда, оказва невъзможността, приходите в бюджета по съответното перо да покрият разходите за екология. Въпреки приетия размер на такси, глоби и санкции, средствата, постъпили от тях са недостатъчни.

1.3.15. Демографско състояние

По данни на ГРАО населението на община Николаево по настоящ адрес към 31.12.2023 г. е 5303 души. През 2022 г. населението е било 5 204 души. При съпоставяне на данните за населението от 2022 г., спрямо 2023 г., се отчита увеличение с общо 99 души, като най-голямо е увеличението на населението в с. Елхово.

Таблица 16. Население по постоянен адрес в община Николаево по населени места за 2022 и 2023 г.

Населено място	Население по адрес 2022 г.	Население по настоящ адрес 2023 г.
гр. Николаево	3140	3182
с. Нова махала	871	861
с. Едрено	627	642

с. Елхово	566	618
Общо:	5 204	5 303

През последните години се наблюдава трайна тенденция към намаляване броя на населението на община Николаево. Тази тенденция е характерна както за област Стара Загора, така и като цяло за страната.

Населението на територията на Общината е застаряващо. Това е процес, който е характерен не само за община Николаево, а за цялата страна и за всички държави в Европейския съюз. Подобна промяна е резултат от три основни фактора:

- увеличаване на продължителността на живота, комбинирана с по-ниска раждаемост,
- трудоспособното население не се възпроизвежда,
- то в голяма степен емигрира.

Увеличаващото се възрастно население в общината поражда редица здравни, социални и икономически последици, като най-съществена от тях е нарастването на делът на непроизводителното население.

Най-общата характеристика на демографското и здравното състояние на населението от региона се свежда до:

- Тенденция за намаляване на раждаемостта
- Тенденция към повишаване на смъртността
- Демографско остаряване на населението
- Рязко понижаване на жизнения стандарт на населението и увеличаване относителният дял на живеещите на границата на бедност

В структурата на заболяемостта по обрачаемост във възрастта над 18г., най-голям относителен дял заемат болестите на дихателната система, следвани от болестите на органите на кръвообращението, болестите на нервната система и сетивните органи, инфекциозни болести и паразитози, болести на ендокринните жлези, храненето и обмяната, психични смущения, травми и отравяния. Нараснала е заболяемостта и от злокачествени новообразувания.

Взаимовръзката между състоянието на околната среда и заболяемостта на населението е от основен интерес за планиране на здравна и екологична стратегия на ниво държава, респективно община и всъщност средствата вложени за такива проучвания са инвестиция за здравето на хората.

1.3.16. Социално икономическо развитие

Анализът на основните фактори определящи перспективите за развитие в социално-икономически план в община Николаево определя за 2025-2028 г. като структуроопределящите сектори в развитието на общината, обусловени от природните дадености и географското положение:

- селско стопанство;
- търговия;
- промишленост;
- туризъм;

- услуги;

С цел осъществяване на цялостна концепция съответстваща и на периода на програмата 2025 – 2028 г. на община Николаево и постигане на главната цел: Стабилно икономическо развитие на общината и осигуряване на по-висок жизнен стандарт на населението е задължително опазването и поддържането на околната среда.

Необходимите средства за реализиране на дейностите по опазване на околната среда могат да се осигурят както с:

- прилагане на принципа „замърсителят плаща”
- създаване на стабилни, дългосрочни пазари за получените отпадъци и материалите от тяхното рециклиране
- създаване на преференциални условия за финансиране и реализиране на интегрирани проекти за опазване и възстановяване на основни елементи на околната среда
- прилагане на ефективни санкции на нарушителите
- въвеждане на информационни системи за събиране и обработка на данни с цел изграждане и поддържане на система от индикатори за мониторинг и оценка на прилаганите практики за опазване на околната среда, така и с конкретни действия на общината концентрирани в подготовката на стратегии, програми и прединвестиционни проучвания за качествено и своевременно разработване на документи за кандидатстване по широк набор от Оперативни програми в програмния период с цел осъществяване на общинските приоритети в областта на опазване на околната среда.

Изводи:

- В общината има предпоставки за развитие на съпътстващи производства на база на традиционни аграрни дейности.
- Общината полага усилия да смекчи до известна степен неблагоприятното влияние на икономическата среда.
- Незадоволителна образователно-квалификационна структура на заетите в общинската икономика.
- Високо ниво на равнището на безработицата в общината, въпреки държавната политика по заетостта и усилията на общинска администрация.

2. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT-анализ).ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА.

Главната цел на SWOT-анализа е да се извърши взаимнообвързана оценка на вътрешните за дадена община силни (Strengths) и слаби (Weaknesses) страни, както и на външните за общината възможности (Opportunities) и заплахи (Threats).

- Силни страни – представляват ресурс, умение или друго преимущество, което притежава Общината. Силна страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на Общината.
- Слаби страни – представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на Общината.

- Възможности – представляват най-благоприятните елементи на външната среда на Общината. Това са благоприятни за Общината потенци, от които тя се възползва или би могла да се възползва.
- Заплахи – представляват най-неблагоприятните сегменти на външната среда за Общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото и бъдещото (желаното) състояние на Общината.

Приема се, че вътрешните страни (силните и слабите) могат да се контролират от общината, докато външните фактори (възможности и заплахи) определят състоянието на средата, в която се развива тя. Резултатите от SWOT-анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите за развитие на общината. По този начин могат да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието. Сред елементите на анализа има взаимовръзки, които разкриват потенциала за развитие, а също и такива, които показват ограниченията (лимитиращите фактори) и проблемите, които предстои да бъдат преодолени.

От направените изводи в аналитичната част се изведе следния SWOT анализ:

ВЪТРЕШНИ ФАКТОРИ	
Силни страни	Слаби страни
1	2
Географско положение	
<ul style="list-style-type: none"> • Изгодно природно, географско и транспортно-комуникационно местоположение 	<ul style="list-style-type: none"> • Затруднена комуникация между населените места поради лошата транспортна инфраструктура, необходима рехабилитация на пътища, осигуряващи прекия достъп до населените места в общината.
Природни ресурси	
<ul style="list-style-type: none"> • Разнообразие в поземлените ресурси – предпоставка за развитие на различни отрасли в селско и горско стопанство • Отсъствие на големи индустриални замърсители, незамърсена и не увредена околна среда • Наличие на земеделски земи с добри почвени и агробиологични характеристики подходящи за отглеждане на трайни насаждения с добра рентабилност: етерично-маслени култури, висококачествени сортове черешови насаждения и др. • Добра гъстота в горските територии с ценни дървесни видове – 	<ul style="list-style-type: none"> • Слаба използваемост на обработваеми земи в горския фонд и на възможности за развитие на животновъдство • Лошо състояние на съществуващия хидромелиоративен фонд • Не са проучени капацитетните възможности от лечебни растения

<p>бук, дъб, бял и черен бор</p> <ul style="list-style-type: none"> Наличие на природни дадености и забележителности като предпоставка за развитие на екотуризм. 	
Човешки ресурси	
<ul style="list-style-type: none"> Съществува необходимата институционална, нормативна и стратегическа рамка за управление на околната среда. Относително добри качествени характеристики на населението – 59% от него с основно и по-високо образование 	<ul style="list-style-type: none"> Недостатъчно финансови средства в общинския бюджет и в населението Недостатъчни приходи от такса битови отпадъци, непокриващи действително извършения разход; Отличима тенденция за увеличаване броя на ниско образованото и без квалификация население от ромската етническа група Нисък дял на реално заетите (наети и самонаети) от активното население Недостатъчен опит в използване на съвременни гъвкави организационни форми – малки и средни предприятия, семейни ферми и др.
Икономическо развитие	
<ul style="list-style-type: none"> Очертаваща се необходимост за аграрния сектор – производство на селскостопански култури и преработката им в краен продукт; 	<ul style="list-style-type: none"> Ненапълно използвани възможности за ефективно управление на ресурси - общинската собственост с цел привличане на свежи инвестиции Недостатъчни активни информационни и разяснителни кампании за популяризиране на потенциала и ресурсите на общината Очертаващото се монополно положение на земеделските кооперации като основни производствени структури в аграрния сектор и липса на модерни семейни селскостопански ферми Липса на производство на екологично чисти млечни продукти Не се отглеждат култивирани билки
Транспортна инфраструктура	
<ul style="list-style-type: none"> Добре организирана транспортна мрежа и съоръженията към тях, 	<ul style="list-style-type: none"> Конфликтно натоварване на централната част на общината от

<p>отговарящи на националите и отчасти на европейските изисквания за сигурност, габарити и допустимо натоварване.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Формираната структура на основните транспортни коридори формират общината като потенциален център за обслужването на пътничкопотока, развитие на дейности, свързани с туризма и услугите • Компактност и лесна достъпност на населените места до административния център на общината. 	<p>интензивен трафик и пътничкопотока</p> <ul style="list-style-type: none"> • Високи разходи за поддържане и експлоатация на общинската пътна мрежа • Не изцяло изградена инфраструктура обслужваща туристопотока • Липса на асфалтирани пътища за отделни махали от населените места в Общината
Електроразпределение и съобщения	
<ul style="list-style-type: none"> • Добре изградена електропреносна мрежа в основните населени места на общината • Покритие с мобилни оператори • Цифровизация в телефонната система • Наличие на интернет доставчици 	<ul style="list-style-type: none"> • Мрежата на уличното осветление е високоенергоемка • Недостатъчно пълна и качествена електропреносна мрежа • Трудности в покритието с качествени мобилни и интернет услуги
Водостопанска система – водоснабдяване и канализация	
<ul style="list-style-type: none"> • Наличие на изградени водни площи и свободни /неизползваеми/ водни ресурси за напояване и риболов 	<ul style="list-style-type: none"> • Липса на изградена канализация и пречиствателни съоръжения в общината • Амортизирана водопроводна мрежа, морално остаряла с висока степен на аварийност и големи загуби при преноса • Високи производствени разходи при водоподаване и водопотребление по предназначение и др. • Амортизирана и не функционираща канално-напоителна мрежа, нуждаеща се от основен ремонт в голяма част от нея
Екология и благоустройствено развитие на населените места	
<ul style="list-style-type: none"> • Компактирана селищна мрежа и добре функциониращо селищно ядро с кръстопътно значение, в т.ч. благоустройствени обекти от национално значение • Природни и екологични дадености от гледна точка географско положение и планински характер на територията 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатъчно степен на благоустрояване и озеленяване на населените места • Ограничен лимит на собствени финансови средства за съфинансиране на по-големи екологични проекти • Недостатъчно ефективна система за разделно събиране на отпадъците
Социална инфраструктура	
<ul style="list-style-type: none"> • Развита образователна, здравеопазна 	<ul style="list-style-type: none"> • Непълна обезпеченост за

<p>и инфраструктура на културата</p> <ul style="list-style-type: none"> • Утвърдени традиции в сферата на изкуствата, художествената самодейност и др. • Изградена спортна база 	<p>финансиране на мероприятия в сферата образованието, културата, спорта и др.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Непълно обхващане на децата от 3 до 5 годишна възраст в детските градини. • Липсата на средства за поддържане води до разрушаване на съществуващата спортна база
---	--

ВЪНШНИ ФАКТОРИ	
Възможности	Заплахи
1	2
<ul style="list-style-type: none"> • На национално ниво има хармонизирано екологично законодателство със законодателството на ЕС в сектор околна среда • Условия за развитие на културен, селски, винен и еко туризъм • Ефективно използване на финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазване на околната среда; • Промяна на обществените нагласи в подкрепа усилията за опазване на околната среда • Развитие на регионални еко туристически продукти и тематични маршрути • Развитие на съпътстващи дейности за обслужване на засиления транспортен поток • Подобряване на социалната инфраструктура • Развитие на екологично и био земеделие • Укрепване на традиционните отрасли и услуги • Генериране на проекти за развитие на инфраструктурата и опазването на околната среда • Развитие на овощарския сектор на базата на съществуващите добри арго климатични условия • Развитие на ефективни междуобщински партньорства и сътрудничества 	<ul style="list-style-type: none"> • Липса на стратегия за оползотворяване на регионалния транспортен коридор • Обезлюдяване на Общината, миграционни процеси и промяна на възрастовата структура на населението • Недостатъчна предприемчивост и липса на инвестиционен интерес • Ограничен и неквалифициран трудов процес • Глобални промени в климата и зачестилите природни бедствия, засушавания, ерозия и горски пожари • Слаба активност на населението, НПО и заинтересованите страни • Високи разходи по прилагане на екологичното законодателство и внедряване на екологосъобразни технологии • Увеличаване на дела на транспорта като замърсител на въздуха и почвата • Недостатъчни средства за качествено поддържане и доизграждане на зелената система • Недостатъчна централизирана подкрепа от страна на държавата за подобряване на инфраструктурата • Сериозни опасности при недостатъчни средства от страна на държавата за възстановяване на амортизираната водостопанска система, третиране на отпадъци и сринове в

<ul style="list-style-type: none">• Усъвършенстване на общинския капацитет за ефективно усвояване на средствата по ОП в програмния период 2024 – 2028 г.	електроснабдяването
--	---------------------

ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА НИКОЛАЕВО

Визията описва перспективите за развитие в близките години. Визията за бъдещото развитие и състояние на община Николаево се формулира по следния начин:

ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА НИКОЛАЕВО ЧРЕЗ ПОДДЪРЖАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНА ОКОЛНА СРЕДА И ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДНИТЕ БОГАТСТВА

ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Териториален: територията на община Николаево

Секторен: Околна среда

Времеви: 2025 – 2028 година

Основание за разработване на Програмата - чл. 79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда.

Програмата за опазване на околната среда на община Николаево е разработена в съответствие с Методическите указания на МОСВ за разработване на общински програми по околна среда.

3. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ

Опазването и възстановяването на основните компоненти на околната среда са определящи дейности на Програмата, в която се определят конкретните мерки и подходи за устойчивото развитие на околната среда на базата на съществуващото състояние и очакваното развитие на икономиката и инфраструктурата на Общината.

Мерките и използваните практики за тяхното реализиране е свързано с гарантирането на:

- съхраняване на природните ресурси на Общината в естествения им вид и създаване условия за устойчиво развитие на територията ѝ
- осъществяване на строг контрол върху потенциалните източници на замърсяване на компонентите на околната среда
- изграждане на капацитет и екологично отношение на населението за участието му при решаване на екологичните проблеми на общината

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

- интегрирани подходи при обвързване на въпросите касаещи околната среда, във всички останали сектори за постигане на стратегическите цели: устойчива общинска икономика, качествена жизнена среда и съхраняване и опазване на уникалната природа и околна среда

Конкретните мерки, които трябва да се вземат съобразно приоритетите в развитието на Общината могат да се обобщят в следните категории:

Въздух

- Рехабилитация на общинската и републиканска пътна мрежа с цел да се избегне праховото замърсяване на въздуха от автомобилния транспорт.
- Изграждане на нисковъглеродна енергийна система в Общината, прилагане на мерки за енергийна ефективност в жилищни и обществени сгради.

Води

- Доизграждане на водоснабдителната и канализационната система и пречиствателни станции с довеждащи колектори на гр. Николаево.
- Почистване на речните корита и деретата от отпадъци, изграждане на нови подхващания и реконструкция на съществуващите
- Изграждане на ПСОВ с интегрирани мерки за оползотворяване на утайките

Почви

- Създаване на условия за развитие на екоземеделие. Използване на обхванати от стърнища терени с оползотворяване генерираната биомаса за опазване на почвеното плодородие, преодоляване на последиците от засушаванията и възстановяване на влагозадържането на почвите за предотвратяване на кризисни наводнения.
- Въвеждане на децентрализирани практики за оползотворяване на отпадъци за възстановяване на деградирани и ерозирани терени и повишаване на ефективността на залесителните мероприятия.

Отпадъци

- Оптимизиране логистиката на съществуващата система за организирано сметосъбиране.
- Проучване на възможности и изработка на предпроектно проучване за изграждане на система от нисковъглеродни практики за ресурсно оползотворяване отпадъци.
- Изграждане на децентрализирани системи за оползотворяване на генерираните биоразградими отпадъци с цел изпълнение на националните цели за тяхното намаляване.
- Изграждане на площадка за строителните отпадъци от общината.
- Въвеждане и контрол на система за разделно събиране на биоразградими отпадъци, опаковки и други масово разпространени отпадъци.

Туризм

- Подобряване на инфраструктурата свързана с опазването на околната среда (транспортна мрежа, електроснабдяване, водоснабдяване, канализация, събиране на отпадъци, комуникация и съобщителна мрежа) в и около селските райони с повишен инвестиционен интерес.

Гори и защитени територии

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

- Въвеждане на система от мерки за защита на горския фонд и предотвратяване на пожари предизвикани от запалвания на прилежащи стърнища.
- Изграждане на система за управление и мониторинг за постигане на високоефективни залесителни дейности за опазване и възстановяване горите като важно условие за адаптиране и смекчаване на последиците от изменението на климата.

За приоритизиране при изпълнение на целите на общинската програма за опазване на околната среда са използвани следните критерии:

- Влияние върху човешкото здраве
- Влияние върху качеството на живот на жителите и работещите в Общината
- Влияние върху развитието на икономиката на Общината
- Обществено мнение
- Изпълнение на национални програми, стратегии и законови разпоредби
- Степен на влияние и контрол на местните власти

В настоящият програмен период 2024 – 2028 г. особен акцент се поставя върху въвеждането и изпълнението на Директиви, Регламенти и мерки за привеждане на системата от дейности по опазване на околната среда в съответствие с европейските екологични стандарти. Решаването на многобройните проблеми ще се основава на принципите на устойчивото развитие, намаляване и предотвратяване на риска за човешкото здраве, възстановяване и съхраняване на качеството на основните елементи на околната среда, създаване на устойчиви регионални нисковъглеродни икономики. За целта на територията на общината трябва да се създадат оптимални условия за живот на населението, балансирано съотношение между компонентите на околната среда, здравето на човека и оползотворяване на местните ресурси за стабилно и ефективно икономическо развитие.

4. План за действие

Мероприятия и проекти	Срок за изпълнение	Отговорна институция	Източник на Финансиране
Води, дейности по опазване на водите			
Извършване на мониторинг на качествата на водата за питейно-битово водоснабдяване	2025-2028	Кмет, Заместник кмет, еколог	Община Николаево
Периодично почистване руслата на реките:Тунджа, Старата река, Сулджака	2025-2028	Кмет, Заместник кмет, еколог	Община Николаево
Атмосферен въздух.			

Запазване качеството на атмосферният въздух.			
Контрол на емисиите от инсталации на промишлени предприятия и стопански субекти и проверка по изпълнение на мероприятията за подобряване на екологосъобразната им дейност.	РиОСВ Стара Загора, Община Николаево, Ръководства на стопанските субекти	постоянен	Инвестиционните разходи са за сметка на промишлените предприятия и стопански субекти
Обследване замърсяване на атмосферния въздух от автомобилния транспорт.	Община Николаево, партньори	2025-2028	Общински бюджет
Рехабилитация на улична мрежа в населените места на Общината.	Община Николево	2025-2028	ПРСР, Общински бюджет
Основни и текущи ремонти на четвъртокласна пътна мрежа на територията на Общината.	Община Николаево	2025-2028	ПРСР, Общински бюджет
Измиване на улиците през пролетния и летния сезон.	Община Николаево	Ежегодно	Общински бюджет
Планиране и извършване на ежегодни мероприятия по залесяване в населените места с декоративни дървесни видове.	Община Николаево, еколог	Ежегодно	Собствени средства, спонсорство
Дейности по опазване на земята и почвата. Рекултивация на нарушени терени			
Разработка и въвеждане на система за контрол и опазване на почвеното плодородие, подпочвените води и замърсяване на атмосферата от прекомерната употреба на минерални торове.	Кмет, зам. кмет, кметове на кметства, еколог, председатели на кооперации	2025-2028	Програма за развитие на селските райони, Община Николаево
Разработка и въвеждане на система за съхранение на хумусни ресурси генерирани от строителни	Кмет, зам. кмет, кметове на кметства,	2025-2028	Програма за развитие на селските райони, Община Николаево

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

дейности и тяхното оползотворяване съвместно с резултати от нисковъглеродни практики за оползотворяващи биоразградими отпадъци при рекултивация на нарушени терени и опазване на почвите от ерозия.	еколог, председатели на кооперации		
Залесяване на общински горски фонд.	Кмет, кметове на кметства, еколог	2025-2028	Общински бюджет, партньори
Залесяване около общинските пътни артерии.	Кмет, кметове на кметства, еколог	2025-2028	Общински бюджет, партньори
Подобряване управлението на отпадъците.			
Разработка и въвеждане на измерими индикатори за контрол и мониторинг на системата за управление на отпадъците, осъвременяване на действащата Общинска програма за управление на отпадъците и разработване на пред инвестиционно проучване за въвеждане на ниско въглеродни практики за оползотворяване на отпадъците	Кмет, зам. кмет, кметове на кметства, еколог	2025-2028	Оперативна програма, Добро управление, Община Николаево
Създаване на действаща система за контрол и адекватни мерки за подобряване чистотата на населените места с привличане на местното население, НПО и др.	Кмет, зам. кмет, кметове на кметства, еколог	2025-2028	Община Николаево
Въвеждане оптимизирана логистика за разделно събиране на отпадъци и създаване на условия за	Кмет, зам. кмет, кметове на кметства,	2025-2028	Община Николаево

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

постигане на заложените национални цели за оползотворяване.	еколог		
Подобряване на системата за управление на разделното събиране на отпадъци	Кмет, заместник кмет	2025-2028	Общински бюджет, Отчисления по чл.64, партньори
Благоустрояване на зелени площи			
Благоустрояване на паркове, зелени площи и зони за отдих и спорт в населените места	Кмет, кметове на кметства, еколог	2025-2028	Община Николаево, партньори
Почистване на речните корита в населените места и осигуряване на проводимостта на водните течения	Кмет, кметове на кметства, еколог	Ежегодно	Община Николаево
Възстановяване на общинските гори от пожари и други природни бедствия	Кмет, заместник кмет	2025-2028	Община Николаево
Изработване на план за стопанисване и управление на общинския горски фонд	Кмет, заместник кмет	2025-2028	Община Николаево
Контрол при изсичане на дървесни видове във вододайните зони	Кмет, кметове на кметства, еколог	2025-2028	Община Николаево
Оптимизирано оползотворяване на отпадната биомаса при извършване на санитарни сечи и премахване на изсъхнали дървета.	Кмет, кметове на кметства, еколог	постоянен	Община Николаево
Съвместно изпълнение на нисковъглеродни проекти и залесяване с подходящи дървесни видове за стабилизиране и рекултивация на застрашени от ерозия терени	Кмет, кметове на кметства, еколог	2025-2028	Община Николаево

Опазване и устойчиво ползване на лечебните растения			
Въвеждане на система за оперативно наблюдение на количествените запаси и степента на ползване на наличните ресурси от диворастящи лечебни растения	Ресорен зам. кмет, кметове на кметства, еколог	2025-2028	Община Николаево
Разработване и прилагане на мерки за опазване на диворастящи лечебни растения	Ресорен зам. кмет, кметове на кметства, еколог	2025-2028	Община Николаево
Биоразнообразие			
Поддържане инфраструктурата към защитените територии.	Еколог, РИОСВ Стара Загора	постоянен	-
Мерки за предотвратяване на горски пожари, забрана за палене на стърнища и гори.	Община Николаево, ДГС Гурково и Мъглиж	постоянен	-
Теренни проучвания за капацитетните възможности от ресурсите на лечебните растения в общинския поземлен фонд.	Кмет, Ресорен зам. кмет, еколог	2025-2028	Общински бюджет
Изготвяне на кадастър и регистрационни карти на лечебните растения, осигуряващи данни за местоположението, границите, размерите, собствеността на находищата, количествени запаси и степен на ползване на ресурсите им.	Ресорен заместник кмет, еколог	2025-2028	Общински бюджет
Поддържане на база данни за защитените територии и обекти на територията на Общината.	еколог	2025-2028	-
Шум. Шумово натоварване.			

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

Разработване и поддържане на база данни за шумовото замърсяване на територията на Общината.	Ресорен заместник кмет, еколог	2025-2028	-
Картотекиране на малките обекти на източници на шум и контрол над дейността им.	Ресорен заместник кмет, еколог	2025-2028	-
Оптимизиране на транспортните схеми - обходни пътни отсечки, пешеходни зони, против шумови заграждения - при необходимост.	Кмет, Ресорен заместник кмет, еколог КАТ	2025-2028	Общински бюджет
Борба със заразните болести по селскостопанските животни.			
Извършване на профилактични дезинфекционни, дератизационни и дезинсекционни мероприятия на Общината, свързани със заболяванията предавани по трансмисивен път от кърлежи и кръво смучещи насекоми и гризачи.	Ресорен заместник кмет, еколог, ветеринарен лекар	2025-2028	Община Николаево
Профилактични дехилминтизации и ваксинации на селскостопанските животни. Мерки за предотвратяване появяването на среди от биоразградими отпадъци създаващи условия за развитие на болестта „кучешка тения“.	Ресорен заместник кмет, еколог	2025-2028	Община Николаево
Участие на обществеността			
Изграждане на система за извънучилищни практики	Директори, Началник	2025-2028	ПУДООС Училища Община Николаево

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

към училищата за приобщаване към дейностите за опазване на околната среда.	отдел Образование, еколог		
Привличане на неправителствени организации с активни позиции за опазване на околната среда за изпълнение на съвместни проекти.	Ресорен зам. кмет, еколог	2025-2028	Община Николаево
Организиране на срещи и информационни кампании с населението за запознаването му с екологичните проблеми на Общината.	Ресорен зам. кмет, еколог	2025-2028	Община Николаево
Актуализиране и изпълнение, като и ежегоден отчет на общинската програма за опазване на околната среда.	еколог	Постоянен	Община Николаево
Събиране на актуални данни за състоянието на компонентите на околната среда и информиране на населението.	Ресорен зам. кмет, еколог	2025-2028	Община Николаево
Други дейности свързани с подобряване на екологичната обстановка в община Николаево.			
Кампании за повишаване на общественото съзнание „за чиста околна среда“ за оползотворяване и намаляване на количествата отпадъци за депониране.	Община Николаево	2025-2028	Община Николаево

5. Организация и изпълнение на програмата

Организацията за изпълнението на общинската програма за опазване на околната среда може да се определи като процес на системно планиране, събиране и анализ на информация и данни, разработване на проекти, кандидатстване за финансиране, реализация на одобрените проекти и редица други контролни и съпътстващи дейности. В този смисъл е целесъобразно Общината да разработи и прилага единна стройна

организация за изпълнението на програмата, в която са ясно определени отговорниците за заложените проекти и дейности.

За установяване на степента на изпълнение на целите на Общинската програма за опазване на околната среда се предвижда система за наблюдение и оценка, която ще работи при условията на:

- Използване на показатели за наблюдение и оценка;
- Съответствие с принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност

Наблюдението и оценката следва да проследяват ежегодно до каква степен са изпълнени конкретните задачи (чрез показателите) за постигане целите на ОПООС и спазени ли са тези основни принципи. В случаи, че не са изпълнени задачите за съответния период или не са съблюдавани принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност се извършва анализ на причините за това и какви действия следва да бъдат предприети с оглед на тяхното реализиране.

За наблюдение и оценка на изпълнението на ОПООС, координиращ орган е РИОСВ. По отношение реализацията на заложените в Програмата цели и мероприятия, основната дейност за координация, изпълнение и отчет е задължение на еколога на общината. **Периодично да се извършва актуализация на програмата, свързана с възникнали нови обстоятелства и документи. Да се представя ежегоден отчет за изпълнението пред Общинския съвет.**

Основните източници за финансиране на екологични проекти са:

- Общинския бюджет;
- Държавния бюджет;
- Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Националният доверителен екофонд;
- Кохезионен фонд;
- Европейски фонд за регионално развитие;
- Финансови ресурси по линия на МОСВ;
- Програма за развитие на селските райони;
- Оперативни програми на ЕС;
- Специализирани кредитни линии на банкови институции;
- Механизъм „съвместно изпълнени“ в рамките на протокола от Киото към Рамковата конвенция по изменение на климата;
- Споразуменията за двустранно сътрудничество;
- Международни организации, финансови институции и др.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

При планиране и провеждане на националната политика в областта на околната среда за Министерството на околната среда и водите водеща е позицията, че реализирането на тази политика е единствено възможно при пълно взаимодействие с местните власти, те са най-добре запознати със състоянието и проблемите на околната среда на територията на съответната община и решаващ е приносът им при разработване и прилагане на националната политика в областта на околната среда. Ето защо разработването на един важен документ като Общинска програма за опазване на

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

околната среда е важна стъпка за ефективното прилагане на законодателството в областта на околната среда на местно ниво.

Изпълнението на програмата е отговорност на община Николаево. Следователно администрацията на общината има задължението да обезпечи организацията и да извършва планиране, разпределение, възлагане на задачите и спазване на сроковете, произтичащи от плана за действие. За да се постигне ефективност и ефикасност на изпълнението на Програмата за опазване на околната среда на община Николаево, е необходимо да се въведе система за мониторинг и контрол. Тази система е частта от програмата, която проследява изпълнението на отделните мерки, залегнали в плана за действие. Чрез нея се извършва преглед на изпълнението на приоритетите и стратегическите цели, както и методите на изпълнение. Наблюдението има за цел да проследява изпълнението и да идентифицира незадоволителен напредък или отклонения от програмата своевременно, така че да се приложат коригиращи мерки. Системата трябва да набелязва и характера на коригиращите мерки, които е необходимо да бъдат предприети. Оценката включва проследяване на резултатите и ефекта от планираните и предприетите действия. Борави и с информация от други източници. Тя следва да бъде представена на обществеността по разбираем и подходящ начин, спазвайки принципите за партньорство, публичност и прозрачност. Съгласно чл. 79, ал. 4 от Закона за опазване на околната среда програмите на общините се приемат от общинските съвети, които контролират изпълнението им. В съответствие с тази разпоредба органът за контрол на Програмата за опазване на околната среда на община Николаево е общинският съвет. Настоящата Програма за опазване на околната среда на община Николаево се изготвя за периода от 2025 до 2028 г. Кметът на общината има задължението ежегодно да информира общинския съвет и обществеността за напредъка по изпълнението през предходната календарна година чрез представяне на отчет за изпълнение на програмата, а при необходимост – и предложения за нейното допълване и актуализиране (чл. 79, ал.5). Отчетът се изготвя на разбираем език, следва да борави с общо приета и позната терминология и се препоръчва да съдържа графики, фигури и таблици за по-лесна илюстрация на изпълнението на целите и мерките в програмата и плана за действие. Той следва да проследява постиженията и слабостите при изпълнението на програмата и да става достояние и на обществеността чрез публикуване на интернет страницата на общината или по друг подходящ начин. Необходимо е да бъде изготвен и представен в срок до 31 май на съответната година, като съгласно чл. 79, ал. 5 от ЗООС екземпляр от него се представя за информация и в РИОСВ – Стара Загора. Измененията, допълненията и актуализациите на Програмата за опазване на околната среда подлежат на приемане от общинския съвет. Програмата следва да бъде актуализирана при промени в националното законодателство, при необходимост от подобряване на плана за действие или при изготвянето на нови стратегически документи или наличие на финансови инструменти и програми, чиито възможности могат да бъдат използвани. Изработването и приемането на нова Програма за опазване на околната среда на община Николаево се налага и при изтичане на срока на действие на съществуващата, а именно след 2028 г.

ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ В ОБЩИНА НИКОЛАЕВО

Във връзка с изискванията на чл. 50, т. 3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР, ДВ бр. 29/07.04.2000 г. посл. изм. ДВ бр.102/08.12.2023 г.) и Наредба №2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения (ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г.) към Общинската програма за опазване на околната среда на община Николаево за периода 2024-2028 г. е разработен настоящият Раздел „Лечебни растения“. С раздела „Лечебни растения“ се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване и картотекиране на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението. Разделът включва

информация за видовете лечебни растения, режимът на тяхното ползване. Разделът представя и информация за необходимите мерки за опазване на лечебните растения и техните местообитания и находища.

По смисъла на Закона за лечебните растения „лечебни” са тези растения, които могат да бъдат използвани за получаване на билки. „Билки” са отделни морфологични растителни части или цели растения, както и плодове и семена от тях, които в свежо или изсушено състояние са предназначени за лечебни и профилактични цели, за производство на лекарствени продукти, за хранителни, козметични и технически цели.

На основание чл.46 от ЗЛР, кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

- организира изпълнението на дейностите по отношението на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда,
- издава позволителни за ползване на лечебни растения от земи, води и водни обекти – общинска собственост,
- издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения,
- предоставя на Министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

В последните години значително нарасна интереса към лечебните растения. Те са били и си остават ефективно средство при лечението на редица заболявания. Растенията са достъпна и евтина суровина за приготвянето на лечебни препарати, чайове, напитки и др.

Съществуващата в страната икономическа криза принуждава значителен брой хора да събират билки и плодове с търговска цел.

От билките с търговско значение добивани от горския фонд в по-големи количества се събират: шипка, жълт кантарион, мащерка, липов цвят, смрадлика и др., а най-често култивираните видове лечебни растения са: делянка, медицинска ружа, мента, маточина, бял трън, градински чай и по-рядко бял риган, татул, жълт мак и други.

На територията на община Николаево няма пунктове за изкупуване на билки.

На Таблица 1 е представена основна информация относно най-често срещаните лечебни растения, разпространени на територията на община Николаево:

Лечебно растения	Използвани части с лечебна цел	Местонахождение (землище, местност)	Срещаемост
<p><i>Tilia parvifolia</i> дрбнолистна липа сем. Липови</p> 			<p>Дребнолистната липа се среща най-често в състава на смесените широколистни гори. Тя е дърво с височина до 30 м. Притежава закръглена корона и надлъжно напукана сивокафява кора. Цветовете са жълтеникави, събрани по 3- 16 бр. в съцветие. Берат се и се употребяват цветовете с прицветния лист.</p> <p>Дребнолистната липа съдържа флавонови гликозиди, слюзни вещества (до 10 %), танини, етерично масло (0,02 %) с главна съставка сесквитериеновия алкохол фарнезол, фенолни киселини и др. Действието ѝ е противовъзпалително, диуретично и спазмолитично.</p>
<p><i>Tilia tomentosa</i> сребролистна липа сем. Липови</p> 			<p>Дърво до 25 м високо с широко разклонена гъста корона. Младата кора кафеникава, старата сивокафява, надлъжно напукана. Листата на дръжки до 6 см дълги, сърцевидни до закръглени, отгоре тъмозелени, отдолу почти бели. Расте по сенчести и влажни места из смесени широколистни гори в предпланините и планините. Разпространено из цялата страна от равнините докъм 1500 м надморска височина. Има лечебен ефект при възпаление на горните дихателни пътища. Проявява и седативно (успокояващо) действие.</p>
<p><i>Achillea sp.</i> Бял равнец Сем. Сложноцветни</p> 			<p>Многогодишно тревисто растение, среща се по сухи склонове, покрай пътищата, навсякъде до 2000 м.н.в. Цъфти май-септември. Съдържа етерично масло, алкалоиди, дъбилни вещества, смоли, витамин С и К. Има кръвоспиращо, болкоуспокояващо и противовъзпалително действие. Пречиства кръвта.</p>
<p><i>Artemisia abrotanum</i> Пелин сем. Сложноцветни</p> 			<p>Пелинът е многогодишно тревисто растение или полухраст с вдървенели в основата стебла, с характерна силна миризма и силно горчив вкус. Стеблата са прави, до 1,5 м високи, разклонени. Цветовете тръбести, златистожълти. Цъфти юли — октомври. Пелинът расте по тревисти и каменливи места, из храсталаци, из градини, необработени места и развалини. Разпространено из цялата страна, от низините докъм 1600 м надморска височина. Отглежда се и като градинско растение. Обикновеният пелин има доказано апетитовъзбуждащо, стимулиращо храносмилането действие и изразено широкоспектърно противопаразитно действие, за всички видове паразити.</p>
<p><i>Galium verum</i> Еньовче Сем. Брошови</p>			<p>Еньовчето представлява многогодишно тревисто растение, което достига 1,5 метра височина. Расте на надморска височина до около 1000 метра. Цъфти през месеците от май до септември. Плодът на билката е гладко малко орехче, дълго</p>

	<p>около 1,5 мм. То, при узряване, се разпада на две половинки. Растението вирее по поляни, пътища, в храсталаци и градини на територията на цялата ни страна. Употребява се надземната цъфтяща част на растението - стръкове заедно с листа.</p>
<p><i>Capsella bursa – pastoris</i> Овчарска торбичка сем. Кръстоцветни</p> 	<p>Овчарската торбичка е едногодишно или двугодишно растение, с бели цветове, като се среща край пътищата, сметищата, ливадите, заплевели и буренясали места, около дворовете, синуриите на поземлените имоти и др. Цъфти от март до ноември. Стеблото е с височина до 20-50 см. Съцветията са събрани в гроздовидни съцветия които са дребни. Използва се цъфтящата част.</p> <p>Съдържа дъбилни вещества, холин, тирамин, инозит, фумарова, ябълчна, лимонова и аскорбинова киселини, витамин С и К, смолисти вещества и др. Използва се широко в народната медицина при диабет, хипертония жълтеница, болести на панкреаса, далака и бъбреците.</p>
<p><i>Chamomilla recutita</i> обикновена лайка сем. Сложноцветни</p> 	<p>Среща се по поляните и пасищата, покрай пътищата, около дворовете и запустели места. Тя е едногодишно растение със силно разклонено стебло но височина 20-30 см. Цветовете са многобройни събрани в средно едри кошнички, разположени на общо цветно ложе. Цъфти от май до септември.</p> <p>Съдържа етерично масло, флавоноиди, гликозиди, слюзни вещества, восъци, витамин С и др. Използват се стръкове и цветовете. Има ясно изразени противовъзпалителен и успокояващ ефект, както и пикочогонно въздействие.</p>
<p><i>Cichorium intybus</i> синя жлъчка сем. Сложноцветни</p> 	<p>Синята жлъчка се среща повсеместно в страната. Обикновено се среща по пътищата, ливадите и пасищата, сухите терени, синуриите на поземлените имоти, около стопанските дворове и др. Тя е двугодишно или многогодишно тревисто растение, със стъбло до 120 см., слабо разклонено в горната си част и има месесто коренище. Листата са пересто – нарязани. Цветните кошнички са единични или по 2-3 заедно в пазвите на листата. Цветовете са езически, сини. Цъфти от юни до октомври.</p> <p>Съдържа инулин, фруктоза, левулоза, дъбилни вещества и др. Усилва сърдечната дейност, действа възбуждащо на нервната система и има пикочогонен ефект.</p>
<p><i>Clematis vitalba</i> повет сем. Лютикови</p> 	<p>Повеа е плевелно, храстовидно растение, Обикновеният повет е лиана с разклонени и възлести стъбла. Видовете повет растат в умерената зона, главно в северното полукълбо – в горите, по бреговете и долините на реки, по скалите, в степите и по степните поляни, понякога върху солената почва, по склоновете и в храсталаците. Те са топло, светло и влаголюбиви, взискателни към почвеното богатство. Растението има силна коренова система. Бива използван за направата на въжета за връзване на снопи жито, защото гризачите не го прегриват. В България от стъблата от повет се изплита прост пчелен кошер т.нар. тръвна.</p>
<p><i>Atropa belladonna</i> лудо биле</p>	<p>Лудото биле е многогодишно тревисто растение от сем. Картофови. Стъблото му може да достигне 1 до 2 м височина</p>

	<p>като в горната част е много разклонено. Листата са елипсовидни, последователно разположени. Цветовете са виолетови, разположени в пазвите на листата, а плодовете са сочни, червено виолетови. У нас се среща в сечища и просветлени букови гори до 1600 м надморска височина.</p>
<p><i>Agrimonia eupatoria</i> лечебен камшик сем. Розоцветни</p> 	<p>Камшика представлява многогодишно, тревисто, лечебно растение. Камшикът е медоносно и с приятен аромат растение Камшикът достига височина от 1-1,5 метра. Цялото растение е оцветено в красив, тъмнозелен цвят и покрито с власинки. Развива дебел и къс корен. Цъфти в жълти, малки цветчета, събрани в рехаво класовидно съцветие, с дължина до 30 см. Цъфти през лятото от юни до август месец. Вирее на надморска височина до 1500 метра. У нас се среща из храсталаци, по ливади, край пътища, по огради из цялата страна. С успех индианците са го използвали при треска, а други народи като противоглистно средство. Други интересни употреби на билката от миналото са като противоотрова при ухапвания от змии, под формата на отвара направена с вино и като лек при подагра. В миналото често се е използвало като ефикасен лек при жълтеница. Основни свойства на камшика са да регулира дейността на жлъчката и черния дроб и да лекува възпаления в устната кухина и гърлото, включително хронични такива.</p>
<p><i>Arctium lappa</i> репей сем. Сложноцветни</p> 	<p>Репейт е двугодишно тревисто растение. Билката израства на височина от 1,5 до 3 метра. Репейт има месест, дълъг вретеновиден корен. Той може да достигне дълбочина в почвата до 1 метър. Отвън е оцветен в сиво-кафяво, а вътрешността му е бяла. Стъблото на репей е силно разклонено. Растението развива големи листни петури, които имат здрави и дълги дръжки. Формата им наподобява тази на лопата. В България расте в гори, мочурливи и влажни места, из храсталаци. Репейт влияе добре върху черния дроб, като стимулира неговата функция. Успокоява спазъм на бронхиалната мускулатура и ускорява растежа на косата. Отражено е и неговото благотворно влияние при лечението на неопластични заболявания, където помага за задържане растежа на туморната маса. Билката притежава следните други действия: противогъбично, противовъзпалително, антипсориатично, разхлабително, пречистващо кръвта, газогонно, жлъчегонно, хипогликемично, тонизиращо дейността на стомаха, детоксикиращо.</p>
<p><i>Cornus mas</i> дрян сем. Дрянови</p>	<p>Дрянът представлява ниско дърво или храст. В България това е едно от растенията, които първи цъфтят и последни дават плодове. Дрянът достига на височина до 7-8 метра. Клоните му са тънки и оцветени в зелено-кафяво. Плодът му е костилков, с продълговата форма и тъмночервено оцветяване при узряване. Дължината му е около 2 см, а диаметърът му около 1,5 см. Притежава сладко-кисел, стипчив вкус. Зреенето се</p>

	<p>наблюдава в периода от август до октомври месец. У нас вирее в широколистни гори и храсталаци из цялата страна. Расте на надморска височина до 1500 метра.</p>
<p><i>Cotinus coggygia</i> СмрадликасСем. Смрадликови</p> 	<p>Смрадликата представлява храст с дълбока коренова система. В България билката е по-известна с другото си име тетра. Смрадликата е храст с множество разклонения. Рядко расте под формата на малко дърво. Достига на височина до 5,7-6 метра. Клоните са оцветени в червеникаво, гладки, а дървесината е жълта. Вирее в храсталаци и дъбови гори. Употребяемата част от растението са листата му. Берат се по време на цъфтеж или след него, задължително преди образуването на плодовете. Характерната им миризма остава, а вкусът им е тръпчив. Листата на билката съдържат етерично масло (състоящо се от линалоол, 1-терпениол, мирцен, алфа-пинен, камфен и др.), до 25% дъбилни вещества (главно галатонини), галова киселина, флавоноиди (фустин, мирицитрин). Флавоноидът физетин се съдържа в стъблото на растението.</p>
<p><i>Crataegus monogyna</i> червен глог сем. Розоцветни</p> 	<p>Глогът представлява храст или разклонено дърво. Глогът е бодливо растение, което израства на височина до 5 метра. Има добре развита коренова система. Клоните са лъскави, оцветени в кафяво-лилаво Цъфти в периода април-юни месец. Плодът е с кръгла форма, червен на цвят, месест, съдържащ една костилка. Добре узрелите плодове се установяват през септември месец. У нас вирее из гори и храсталаци в цялата страна на надморска височина до 1500 метра. Използват се цветовете, листата, корените и плодовете на глога. Цветовете и плодовете на глога се различават по своето действие върху сърдечно-съдовата система, цветовете действат тонизиращо, а плодовете седативно и успокояващо.</p>
<p><i>Sambucus nigra</i> черен бъз сем. Мешковицови</p> 	<p>Имуностимулиращите свойства на черния бъз са известни от хиляди години насам. Той осигурява мощна защита срещу бактерии и инфекции, тонизира и увеличава енергията, намалява риска от диабет, подобрява храносмилането и метаболитните процеси, и насърчава здравословното отслабване, укрепва кръвоносните съдове и понижава кръвното налягане.</p>
<p><i>Sambucus ebulus</i> тревист бъз Сем.Мешковицови</p> 	<p>Бъзак, Бъзлян, Тревист бъз, Бъзовина, Бъзуняк представлява многогодишно тревисто растение. Тревистият бъз не е защитен от Закона за биологичното разнообразие. Той е медоносно растение, храстовиден, с височина до 2 метра, цъфтеж през юли и август месец, плодовете растът нагоре. Расте като плевел из нивите, горите, храсталаците, реките и пътищата из цялата ни страна. Най-много се среща в равнините с достатъчно влага. Вирее при надморска височина до 1900 метра. Развива се особено добре върху варовити почви. Използва се за лечение на възпаления, стомашно-</p>

	<p>чревни заболявания, грипни, бъбречни и белодробни заболявания и ревматоиден артрит, както и на рани, ухапвания от змии и насекоми. Плодовете на бъзака притежават диуретична, антисептична, тонизираща и почистваща активност.</p>
<p><i>Cuscuta europea</i> кукувичка прежда</p> 	<p>Кукувичката прежда е паразитно пълзящо растение. Тя е едногодишно безхлорофилно растение, паразитиращо върху многогодишни тревисти видове (коприва, хмел), към които се прикрепва чрез смукалца. Стъблото е жълтеникаво, оранжево или червеникаво, нишковидно, минимално разклонено, с редуциран до минимум брой листа, с диаметър около 1 мм. Цветовете на кукувичката прежда са дребни, бели или розови, събрани в съцветия</p> <p>Кукувичката прежда съдържа 6% танини, глюкозида кускутин, флаволи, флобафени, лейкоантоциани и неуточнено вещество с пургативно действие. Флаволи са вид флавоноиди и имат антиоксидантна активност.</p>
<p><i>Euphorbia cyparissias</i> обикновена млечка сем. Млечкови</p> 	<p>Обикновената млечка е многогодишно растение, чието стебло достига височина от 50 сантиметра. Има последователни, голи листа дълги към 4 сантиметра. Цъфти във времето от април до юли, като може да се види по тревисти и каменливи места, из храсталаци, край пътища и около населени места. а лечебни цели се употребяват различните части само на някои видове млечка, тъй като други представители на Euphorbia са отровни и опасни.</p>
<p><i>Urtica dioica</i> обикновена коприва сем. Копривови</p> 	<p>Копривата представлява многогодишно, тревисто, цъфтящо растение. Достига на височина до 1,5 метра. Копривата е двудомно растение, което се развива през лятото и умира през зимата. Има пълзящо коренище и широко растящи ризомы и ластуни, оцветени в ярко жълто като корените ѝ. Листата са срещуположно разположени на клончетата, меки, дълги от 3 до 15 см. Цъфтежът ѝ е през месеците май - септември. Вирее по гори, ливади, планини. Използваемите части на копривата са листа и корени. Копривата е богата на витамини А, желязо, калий, магнезий и калций. В листата се съдържат химически вещества, на които се дължи парещото им въздействие при контакт: ацетилхолин, хистамин, 5 - НТ (серотонин), мороидин, левкотриени и вероятно мравчена киселина.</p>
<p><i>Verbascum phlomoides</i> лопен Сем. Живеничеви</p> 	<p>Лопенът представлява двугодишно мъхесто-влакнесто растение. Нарича се още овча опашка, богородична хурка. Достига височина до 1,2 метра. Цъфти от юни до септември месец, а семената узряват от август до октомври. Видът е хермафродит (има както мъжки, така и женски плодни органи) и се опрашва от насекоми. Вирее в тревисти, песъчливи места, из храсталаци, край ливади и ниви. Не може да се развива на сянка. Расте както на суха, така и на влажна почва. Традиционната лекарствена употреба на лопеновите цветя се свързва с катар на горните дихателни пътища, кашлица и настинка, астма, спазматични кашлици и други</p>

	заболявания на дихателната система.
<p><i>Tussilago farfara</i> подбел сем. Сложноцветни</p> 	<p>Подбелът представлява многогодишно, тревисто растение. Подбелът има дълго, тънко, пълзящо и силно разклонено коренище. От него на пролет израстват неразклонени, прави стъбла, покрити с малки кафявочервени листенца, достигащи на височина до 20 см.</p> <p>Характерно многогодишно растение, срещащо се в цялата страна до 1500 м.н.в. Използва се и в народната медицина против кашлица. Цъфти март-май. Използват се младите листа. Вирее покрай потоци, реки и мочурища, върху влажни и песъчливи почви из цялата страна.</p> <p>Съдържа гликозида тусилагин, сапонини, дъбилни вещества, инолин, белтъчни вещества, витамин С и др. Има отхрачващо, слабително, противовъзпалително действие и подобрява сърдечната дейност.</p>
<p><i>Taraxacum officinale</i> глухарче сем. Сложноцветни</p> 	<p>Глухарчето се среща повсеместно в цялата страна, като расте по тревисти и пясъчливи терени, покрай оградите в населени места, запустяли терени, като плевел в посевите, както и на над 2500 м надм. вис. Глухарчето е многогодишно тревисто растение, с дълго и право коренище. Листата му са събрани в розетка, а цветовете му са събрани в кошнички до 3-4 см. в диаметър, разположени на кухо право стъбло да 50 см. високо. Плодовете са снабдени с хвърчилки. Цъфти от март до ноември.</p> <p>Съдържа тритерпени, каучукови вещества, гликозиди, инулин, каротиноиди, провитамин А и др. Има жлъчогонно действие и подобрява функциите на черния дроб. Намалява холестерина и кръвната захар. Използва се при жлъчно и бъбречно-каменни болести, при анемия, захарна болест (диабет) и др.</p>
<p><i>Galium odoratum</i> лазаркиня сем. Брошови</p> 	<p>Лазаркиня представлява многогодишно тревисто растение. Лазаркинята е с дълго, тънко и разклонено коренище. Стъблото е гладко, изправено, черитиръбесто. Достига височина до 30-50 см. Листата са ярко зелени, разположени по 5-10 в прешлени. Притежава бели, дребни цветове, които са събрани в сложно метличесто съцветие на върха на стъблото. Цъфти през месеците април-май. Расте в сенчести и влажни гори из цялата ни страна. Билката се приема за профилактика и лечение на белодробни, стомашни, чернодробни заболявания, болести на жлъчен мехур и уринарни разстройства, при сърдечни проблеми, за „пречистване на кръвта“, при „слаби вени“ и други проблеми с кръвообращението. Други употреби включват лечение на безпокойство, възбуда, истерия и проблеми със съня (безсъние).</p>
<p><i>Hypericum perforatum</i> жълт кантарион сем. Звънникови</p>	<p>Жълтият кантарион се среща сред храсталаци, сечища, сухи тревисти места и край пътищата. Той е многогодишно растение със силно разклонено в горната си част стъбло. Достига височина от 30 до 80 см. Листата са дълги и имат елипсовидна форма. Цветовете са събрани на върха на стъблото в жълти съцветия. За нуждите на билколечението се употребяват цъфтящите съцветия. Жълтият кантарион съдържа флавоноиди</p>

	<p>(до 18 %), гликозиди, кумарини, танини и др. Употребата му има противовъзпалително, кръвоспиращо, противоязвено и тонизиращо действие.</p>
<p><i>Melissa officinalis</i> маточина сем. Устоцветни</p> 	<p>Многогодишно тревисто растение с приятна лимонена миризма. Стъблото на растението е четириръбесто и разклонено. Покрито е със жлезисти власинки. Достига на височина от 30-80 до 70-150 см. Има добре развито коренище.</p> <p>Цъфти юни- септември. Вирее из храсталаци, по тревисти и каменисти места, в близост до огради, по градини и дворове. Съдържа етерично масло с терпенови производни-цитрал, цитронелал, дъбилни вещества, витамин С и др. Билката има антиспастично, болкоуспокояващо и възбуждащо храносмилателната система действие. Тя отстранява чувството на възбуда и напрежение, понижава кръвното налягане, подтиква половата възбуда, подобрява зрението.</p>
<p><i>Malva sylvestris</i> слез сем. Слезови</p> 	<p>Слезът представлява едногодишно или многогодишно тревисто растение. Цъфтежът на билката е изобилен и се наблюдава през лятото. Вирее на територията на цялата ни страна, покрай огради, по протежението на пътни банкети, до стари стени и сипеи, в непосредствена близост до обработваеми земи, свободно по полета. Понякога, при наличието на удобни конструкции формира жив плет. Често се приема за плевелна култура и се цели изкореняването му. Развива се при надморска височина от 0 до 1400 метра. Традиционната употреба на растението е насочена към лечението на астма, емфизем, бронхит, кашлица, инфекции на гърлото, рани в устната кухина, възпаления на стомаха и червата.</p>
<p><i>Thymus sp. diversa</i> машерка сем. Устоцветни</p> 	<p>Машерката е разпространена по сухи, припечни и скалисти места, сред храсталаци и горски поляни. Тя има пълзящи или полегнали стълба с изправени цветоносни клонки, високи до 10-20 см. Листата са приседнали или с къси дръжки. Цветовете са розови, бели или лилави. Плодът се разпада на четири едносеменни орехчета. Цъфтежът е от май до септември. Подходящи за билколечение са цъфтящите връхни части. Машерката съдържа до 5 % танини, 1 % етерично масло, флавоноиди и олеанолова киселина. Действа противовъзпалително, антисептично, отхрачващо и спазмолитично.</p>
<p><i>Prunus spinosa</i> трънка сем. Розоцветни</p> 	<p>Трънката е широко разпространена в храсталаци, край пътищата, сухи и каменливи места. Широко е разпространена из цялата страна. Дървесен вид, много рядко храстовиден с характерни удължени венчелистчета на цветовете, със синкави плодове. Лечебно растение, като се използват цветовете, листата и плодовете. Отвара от цветовете се използва за пречистване на кръвта, а отварата от плодовете и листата има пикочогонно действие, както и затягащо действие при диария и дезинтерия.</p>
<p><i>Robinia</i></p>	<p>Бяла акация представлява високо дърво и медоносно</p>

<p><i>pseudoacacia</i> бяла акация сем. Бобови</p> 	<p>растение. Може да се срещне и под името Бял салкъм. Бялата акация достига до 25 метра височина. Има силно разклонена корона и напукана сиво-кафява кора. Среща се навсякъде по света. Издържа на ниски и високи температури. Най-добре вирее върху плодородни почви. Намира приложение като укрепващо почвата растение. Засажда се на много места - паркове, край пътища, частни дворове и градини, железопътни линии и други. Употребяват се цветовете, листата и кората на растението</p>
<p><i>Salix alba</i> бяла върба сем. Върбови</p> 	<p>Бялата върба представлява дървесен вид с лечебни качества. Получила е това име, заради белезникавото, почти бяло оцветяване на листата ѝ. Бялата върба достига на височина до 25-30 метра. Максималният диаметър на ствола ѝ е 1 метър. Кората на дървото е напукана, тъмносива до сиво-кафява. Дървото цъфти през периода март - май месец. Среща се край реките, блатата и влажните места в цялата ни страна. Развива се на надморска височина до 1000 - 1700 метра. Намира приложение при: ангина; ставен ревматизъм; артрит; остеоартрит; грип; простуда; треска; пародонтоза; жлъчна болест; болки в мускулите; кожни обриви; при потене на краката; подагра; плеврит; главоболие; висока температура; обилна менструация; вътрешни кръвоизливи; гнойни рани; катар; цистит; сърдечни заболявания; невралгии; безсъние; колики. Използва се още като общоукрепващо и средство, което прочиства кръвта. Бялата върба действа и при зъбобол и мигрена.</p>
<p><i>Rubus caesius</i> полска къпина сем. Розоцветни</p> 	<p>Къпината е храстовидно растение, с бодливи катерливи стъбла и добре развити коренища. Листата са нечифтоперести. Цветовете са бели и са събрани в гроздове. Плодът е сборен с месести костилкови плодчета. Цъфти от май до август. Листата съдържат танинови вещества, флавонови, витамин С и органични киселини. Корените съдържат дъбилни вещества, инозит и др. Плодовете са богати на различни витамини – каротин, витамин РР, витамин С, витамин В₁, витамин В₂ и др.</p>
<p><i>Primula veris</i> лечебна иглика сем. Игликови</p> 	<p>Иглика-жълта представлява многогодишно, тревисто, красиво цъфтящо растение. Игличината израства на височина до 25 см. Листната ѝ маса се развива под формата на розетка. Листата са с изразено назъбен листен ръб, дълги от 5 до 15 см и 2-6 см широки, с яйцевидна форма и набръчкана повърхност. Цъфти през април и май месец, а семената и узряват през юли и август. Среща се по ливади, гори, из храсталаци в планинските райони на цялата ни страна. Жълтата иглика втечнява секретите в белия дроб и подпомага изхвърлянето им навън. В същото време увеличава стомашната секреция, което от своя страна подобрява процесите на храносмилане.</p>
<p><i>Veronica officinalis</i> лечебно великденче</p>	<p>Лечебното великденче представлява многогодишно, тревисто растение. Среща се още със следните имена: Гергьовденче, Превара, Вероника, Разгонка. Цялата зелена маса на</p>

<p>Сем. Живовлекови</p> 	<p>великденчето е покрита с власинки. Стъблото му е пълзящо, снабдено с вкореняващи се възелчета и разклонено във възходящата си част. Тя достига височина от 10 до 50 см. Великденчето вирее сред различна иглолистна и широколистна растителност, в близост до храсти, по поляни и покрайнини на гори. Понякога се приема като плевел, растейки в люцернови насаждения или сред други подобни културни посеви. В народната медицина се употребява при: суха кашлица, трахеити, бронхити, астма, ангина, затруднено уриниране, хематурия, умствена умора, кръвохрачене, запек, дрезгав глас, треска, в началото на развитието на туберкулоза и други.</p>
<p><i>Plantago major</i> широколист живовляк сем. Живовлекови</p> 	<p>Широколистният живовляк представлява многогодишно тревисто растение с безлистно цветоносно, голо стъбло. Коренището на широколистния живовлек е късо. Листата му се развиват под формата на розетка в основата на растението, с диаметър от 15 до 30 см. Цветовете са малки, зеленикаво-кафяви, с лилави тичинки, произведени в гъсто съцветие, дълго 5-15 см, разположено на върха на стъблото. Вирее из пасища и ливади, край пътища и ниви, по пясъчливи и тревисти места из цялата ни страна. Свойства на билката са: антиоксидантно, антибиотично, действие на антидот при ухапване от змии, адстрингентно, имуномодулиращо, антиулцерогенна активност, антисептично, успокояващо, противоглистно средство.</p>
<p><i>Plantago lanceolata</i> теснолист живовляк сем. Живовлекови</p> 	<p>Теснолистия живовляк представлява многогодишно, тревисто растение, което често се среща по обработваеми земи и пасища и се приема за плевел. Теснолистният живовляк достига височина от 50-60 сантиметра и има гъсто, късо коренище. Богато разклонени, корените могат да достигнат до 60 см в дълбочина. Цъфти от май до август месец, като този процес може да започне от април и да приключи до първите застудявания. Цветовете се опрашват от вятъра. Живовлякът вирее на 1750 метра над морското равнище. Теснолистният живовляк се използва предимно като традиционно лекарство за лечение на орални и фарингеални възпаления, придружени от суха кашлица.</p>
<p><i>Trifolium pratense</i> ливадна детелина сем. Бобови</p> 	<p>Ливадната детелина е многогодишно тревисто растение. Расте по влажните ливади и тревисти места до 2200 м надморска височина. Стеблата от са разклонени от основата, 10—80 см високи, изправени, възходящи или полулежачи. Листата са тройни на дълги дръжки. Цветовете са двуполови, сферични главички, с диаметър 2-3 см. Венчето е пурпурночервено или розово (рядко бяло или кремаво), Плодът е едносеменен ципест боб, обхванат от чашката. Цъфти май — юли. Има омекчително, кръвоспиращо, ранозаздравяващо действие. Допуска се, че ливадната детелина има антиканцерогенно действие.</p>
<p><i>Viola odorata</i> горска теменуга</p>	<p>Горската теменуга, известна и като миризлива теменуга е многогодишно тревисто растение. Горската</p>

<p>сем. Теменуга</p> 	<p>теменуга има силно разклонено коренище, без надземно стъбло, с розетка от листа и 10 – 25 cm дълги вкореняващи се надземни издънки. Листата са с дълги дръжки, закръглено бърбековидни с яйцевидно бърбековидни, в основата дълбоко и тясно, сърцевидни, плитко, ситно и тъпо назъбени. Цветовете са разположени по един в пазвите на розетковите листа, 1,5 – 2,5 cm високи, виолетови или сини, рядко бели, с приятна миризма. Цъфти март – април. Теменугата някога се е употребявала против камъни в бъбреците и пикочния мехур и против запек. Цветовете са полезни за лекуване на астма, епилепсия и при други нервни припадъци.</p>
<p><i>Chelidonium majus</i> змийско мляко сем. Макови</p> 	<p>Змийското мляко представлява многогодишно тревисто растение, съдържащо гъст млечен, жълто-оранжев сок. Други имена на билката са: Брадавично мляко, Жълтениче, Жълта млечка, Пръшивец, Лишейче, Росопас. Достига на височина от 30 до 80-100 cm. Има разклонено, надлъжно оребрено, синкаво стъбло. Листата са последователни - горните са приседнали, нечифтоперести, почти без дръжки, а долните имат дълги, твърди дръжки. Те са тънки, фини с петделна форма, оцветени по горната повърхност в зелено или светло зелено, а по долната от синьо- до сиво-зелено. Листната маса е без наличие на власинки или с много малко такива и назъбен листен ръб. Когато листата и стъблото на растението се разчупят, от тях се отделя жълто-оранжев, млечен сок. Кореновата система на змийското мляко е слаба, дълга от 5 до 10 cm, като растението лесно се изкоренява. При разчупване от корените се отделя оранжев сок. У нас расте в сенчести и влажни места и храсталаци из цялата страна. Отдавна змийското мляко се използва като чистещо тялото средство. Днес растението е почти забравено като лечебно и се приема само като отровен бурен.</p>
<p><i>Eryngium campestre</i> полски ветрогон сем. Сенникоцветни</p> 	<p>Ветрогонът е многогодишно бодливо тревисто растение. Може да бъде срещнато и под наименованията биволски трън, вирогон, вихрогон, кошкондурмазъ. Коренът е вретеновиден, дълъг и прониква дълбоко в почвата. Стъблата са изправени, още от основата си те са силно разклонени. Височината им достига до 60 сантиметра. Листата са кожести с къси дръжки. Цъфтежът е през юли-август. У нас се среща по сухи и тревисти места, пасища и храсталаци на надморска височина около 900 метра. Растението не е претенциозно към вида на почвите. Ветрогонът често е считан за плевел. Корените му притежават спазмолитично действие, стимулират експекторацията (отхрачването) и облекчават мъчителната кашлица.</p>
<p><i>Fragaria vesca</i> горска ягода сем. Розоцветни</p>	<p>Горската ягода представлява многогодишно тревисто растение с пълзящи стъбла. Кореновата система на ягодата се състои от множество малки, тънки, кафяви на цвят коренчета, които водят началото си от един главен корен. Листата са сложни с дълги дръжки до 20 cm. Вирее при надморска височина до 2000 метра. Горската ягода се развива при</p>

	<p>многообразие от почвени и климатични условия. Може да се открие в от иглолистни и широколистни гори до по каменисти и песъчливи места. Расте и при влага и при засушаване. В народната медицина на много нации, дивата ягода се прилага при диабет, хипертония, туберкулоза, тумори и урогенитални проблеми.</p>
<p><i>Ononis spinosa</i> гръмотрън сем. Бобови</p> 	<p>Гръмотрънът е многогодишно тревисто растение, с високо стъбло и много бодли. Растението е наричано още Трънлив троскот, Черен трън, Коловоз, Сахарче. Гръмотрън има късо подземно стъбло и дълго, силно коренище (главен корен), осеян с множество вторични корени. Билката достига между 20 до 80 сантиметра височина. Стъблото е покрито с дълги и лепкави власинки, както и с жлезисти власинки, миришещи неприятно. Цъфти от май/юли до август. Цветовете на билката гръмотрън са изключително красиви, оцветени в нежно до по-тъмно розово. Гръмотрънът предпочита варовикови пасища, каменисти склонове и отворени борови гори, главно със суха камениста и глинена почва.</p>
<p><i>Rosa canina</i> обикновена шипка сем. Розоцветни</p> 	<p>Шипката е разпространена в разредени гори и храсталаци, по тревисти и каменисти склонове. Тя е висок до 2-3 m храст с разклонени стълба – прави и извити. Те са покрити с множество сърповидно извити, твърди шипове. Цъфти от май до юли. Плодовете са едносеменни орехчета събрани в яркочервен несъщински плод /шипка/, образуват от разрасналото се месесто цветно легло. Шипката съдържа витамини – С (0,5-2 %), В1, В2, К, Р и захариди, пектини, органични киселини и др. За билколечение се употребяват плодовете. Действието е антискорбутно, диуретично и кръвоспиращо.</p>
<p><i>Polygonum aviculare</i> пача трева сем. Лападови</p> 	<p>Пачата трева представлява тревисто растение, което притежава лечебни свойства. Освен това служи за храна на тревопасните животни, а семената на птиците. Опрашва се от пчели. Синоними: Пачина, Кокошалина, Див фасул, Червенка. Едногодишно растение с изправени гъсто облистени стъбла и добре развит разклонен и осев корен. Израства на височина до 40 см. Цъфтежът е от юни до октомври месец. Вирее на пустии места, в дворове, край огради и градини, по тревисти места, пясъчни, чакълести или скалисти крайбрежни зони, пасища, нарушени почви на отпадъчни зони, крайпътни площи. Билката се използва за направата на хомеопатично лекарство, което се приема при артроза на малките стави, по-специално при артроза на дисталните стави на пръстите с възлести образувания на Heberden.</p>
<p><i>Mentha arvensis</i> полска мента сем. Устоцветни</p>	<p>Ментата е многогодишно, тревисто растение. Среща се по влажни места, ливади пасища, синури на поземлени имоти, необработени ниви и др. Многогодишно тревисто растение със силно разклонено коренище и дълги стебла до 40 см. Цветовете са събрани в класовидни съцветия. Цъфти от юли до септември.</p>

	<p>Ментата съдържа етерично масло, съдържащо ментон, пиперон рамноза и др. Използва се стъблото и листата. Има болкоуспокояващо, противовъзпалително действие. Употребява се при заболявания на стомаха, нервната и дихателна система.</p>
<p><i>Raemonia peregrina</i> червен божур сем. Божурови</p> 	<p>Дивия божур е многогодишно тревисто растение, с корени като луковици. Червеният божур е многогодишно тревисто растение. Коренището му е късо. От него излизат няколко стъбла и вретеновидно разположени корени. Стъблата са с височина до 60 сантиметра. Те са неразклонени, сравнително твърди, надлъжно набраздени, облистени, с един цвят на върха. Цветовете са много едри с диаметър до 13 сантиметра, тъмно- или светлочервени на цвят. Билката е медоносна. Цъфти през май-юни месец. Корените на билката са използвани още от Хипократ за лечение на епилепсия.</p>
<p><i>Stachys officinalis</i> лечебен ранилист сем. Устоцветни</p> 	<p>Лечебният ранилист представлява многогодишно, цъфтящо, тревисто растение. достига на височина от 30 до 100 см. Стъблото му е право, четириръбесто, неразклонено. Коренът на билката е вретеновиден. Листата на ранилиста са с продълговато-яйцевидна форма и тъпо назъбени листни ръбове, голи или покрити с власинки. Лечебният ранилист вирее по сенчести, тревисти места и из храсталаци в цялата ни страна. Развива се на надморска височина до 2000 метра. Употребяемата част на лечебния ранилист са нейните стръкове и коренище. В народната медицина билката се използва при задух, атеросклероза, бронхит, световъртеж, възпаления на пикочо-половата система.</p>
<p><i>Melilotus officinalis</i> жълта комунига сем. Бобови</p> 	<p>Жълтата комунига представлява двугодишно тревисто растение. Билката се нарича още: Жълто биле, Церителна детелина, Едър звездел. Стъблото е разклонено и височината му достига до един метър. Листата са тройни, овални и с гладка повърхност. Цветовете са ярко жълти и са разположени на върха на стъблото. Събрани са в гроздовидни съцветия. Жълтата комунига е медоносно, сухоустойчиво и студоустойчиво растение. Цъфтежът е от юни до септември, а семената узряват през август. Жълтата комунига се среща свободнорастяща по полета, свободни терени, покрай железопътни линии, пътища, ливади и сметища. Вирее най-добре по влажни места - край реки и мочурища. Особено ефективна е за лечение на разширени вени и хемороиди, въпреки че изисква дългосрочна употреба.</p>

Лечебните растения подлежат на опазване и устойчиво ползване по силата на Закона за лечебните растения.

На териториите, защитени съгласно Закона за защитените територии, изрично се забранява събиране на растения и разпознаваеми части от тях.

Ползването на лечебните растения и техните ресурси включва:

- събирането на билки от диворастящи и култивирани лечебни растения;

- придобиването на билки за първична обработка или преработка;
- събирането на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения и настоящата програма. Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на разрешително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения. Разрешително не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - общинска собственост. Разрешително не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината. Разрешителното задължително придружава събраните билки до и в билкозаготвителния пункт и складовете към него. Съгласно чл. 22 от Закона за лечебните растения разрешително за ползване на лечебните растения се издава от:

1. директора на държавното горско стопанство или на държавното ловно стопанство в определения им териториален обхват - когато ползването е от горски територии - държавна собственост, както и за такива, предоставени им за управление въз основа на договор - след заплащане на такса в държавното горско стопанство или в държавното ловно стопанство;
2. кмета на общината, когато ползването е от:
 - а) земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;
 - б) територии в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;
 - в) земеделски земи от поземления фонд - частна собственост; разрешително се издава на собственика/арендатора или упълномощено от него лице, без заплащане на такса с възможност за преотстъпването му на трети лица - възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне;
3. областния управител, когато ползването е от земеделски земи - държавна собственост, в границите на населените места и в поземления фонд, след заплащане на такса в областната администрация;
4. директора на дирекцията на националния парк, когато ползването е от териториите и акваториите на националните паркове, след заплащане на такса в съответната дирекция;
5. лице с висше лесовъдско образование, оправомощено от кмета на съответната община и регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии - общинска собственост, след заплащане на такса в общината, както и за такива, предоставени на общината за управление въз основа на договор;
6. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горски територии, за което горско сдружение е сключило договор;

7. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии извън посочените в т. 1 и 5, за които собственикът има сключен договор за конкретния имот.

Съгласно чл. 24, ал. 1 от Закона за лечебните растения таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - държавна собственост, се определят с тарифа, одобрена от Министерския съвет. Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от съответните общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите по ал. 1.

Таксите постъпват в бюджета на общината и се изразходват за: плановите документи; дейности по поддържането и възстановяването на лечебни растения и техните находища; научни изследвания и наблюдение на лечебните растения; изграждане и поддържане на специализираните карта, регистър и информационна система за лечебните растения; култивиране и преработка на лечебните растения; обучение, издаване на образователни материали, провеждане на конференции по лечебни растения; други дейности, свързани с управлението и контрола по Закона за лечебните растения.

Позволителното за ползване се издава на билкозаготвител - юридическо лице, или на физическо лице, което събира билки за продажба или генетичен материал от лечебни растения, и определя: вида на ползването; разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване; срока на ползване; други условия, свързани с опазване на находището; лицата, извършващи ползването, ако те са различни от титуляра на позволителното. Позволителното се издава преди осъществяване на ползването.

Съгласно Допълнителните разпоредби от Закона за лечебните растения, билки за лични нужди са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг;
- стръкове - до 2 кг;
- листа - до 1 кг;
- кори - до 0,5 кг;
- цветове - до 0,5 кг;
- семена - до 0,1 кг;
- плодове - до 10 кг;
- пъпки - до 0,5 кг;
- талус - до 1 кг.

Начини на използване на находищата:

Съгласно чл.5 от **Наредба № 2** е недопустимо събиране на билки в количества, надвишаващи стойностите определени, като процент от наличните в находището запаси:

- корени, коренища, грудки и луковици от видовете, които лесно възстановяват ресурсите си – до 70%;

Програма за опазване на околната среда в община Николаево 2025-2028 г.

- корени, коренища, грудки и луковици от видовете, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия – до 40%;
- кори, листа и стъблени пъпки – до 40%;
- листа – до 70%;
- за стръкове – до 70%
- за цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена до 70% за едногодишните и до 80% за многогодишните видове.

Съгласно чл.6, ал.1 от Наредба № 2 експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите. Съгласно чл.6, ал.2 продължителността на периода за възстановяване е следния:

- при събиране на корени и коренища при видове, които лесно възстановяват ресурсите си – 2 год.;
- при корени и коренища при видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия – 3 год.;
- при събиране на грудки – 2 год.;
- при събиране на листа – 1 год.;
- при събиране на стръкове от видовете, които трудно възстановяват ресурсите си – 4 год.;
- при събиране на съцветия от иглика лечебна – 2 год.

Съгласно чл.6, ал.3 от Наредба № 2 не е необходим период за възстановяване при събиране на следните видове билки:

1. коренища от вълча ябълка обикновена, коприва, орлова папрат, репей и трокот;
2. стръкове от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (ветрогон полски, великденче лечебно, вратига, дяволска уста обикновена, звъника лечебна, змийско мляко, коприва, кучешко грозде черно, пчелинок обикновен, равнец хилядолистен и др.);
3. цветни пъпки, цветове и съцветия (бъз черен, глог червен, лайка, липа - дребнолистна, едролистна и сребролистна, подбел, равнец хилядолистен, слез горски и др.);
4. плодове и семена с изключение на тези по чл.6 ал. 2, т. 7.

Ежегодно със своя заповед Министъра на околната среда и водите на основание на чл. 10., ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения определена допустимите за събиране от естествените находища, извън територията на националните паркове, количества от следните видове билки: Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.), Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.), Иглика лечебна (*Primula veris* L.), Катарника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra), Лазаркиня, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.), Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.), Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.), Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.), Тлъстига лютивя, жълто прозориче (*Sedum acre* L.), Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.), Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex). Съгласно Заповед №РД – 77/09.02.2016г. на Министъра на околната среда и водите за специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през 2016г. допустими за събиране са следните видове билки:

- Божур червен;

- Иглика лечебна;
- Ранилист лечебен;
- Зърнастец елшовиден;
- Катраника, пелин;
- Лазаркиня, еньовче ароматно;
- Лудо биле, старо биле;
- Решетка безстъблена;
- Тлъстига лютива, жълто прозориче;
- Трън кисел;
- Шапиче.

Със заповедта се забранява събирането в националните паркове на горепосочените видове лечебни растения. Забранява се и разпределението на билки от горепосочените видове лечебни растения на билкозаготовителни пунктове, които не отговарят на изискванията на Наредба №5 от 19.07.2004 г. на МЗ, обн. ДВ, бр. 85 от 28.09.2004 г. На територията на цялата страна е забранено събирането на билки от следните видове лечебни растения от естествените им находища: Бенедиктински трън, пресечка (*Chicus benedictus* L.), Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.), Горицвет пролетен (*Adonis vernalis* L.), Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.), Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.), Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.), Исландски лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.), Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* L. ssp. *aristatus*), Какула едрочветна (*Salvia tomentosa* Mill.), Копитник (*Asarum europaeum* L.), Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng), Момина сълза (*Convallaria majalis* L.), Оман бял (*Inula helenium* L.), Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucinum Flavum* Crantz), Пелин сантонитов (*Artemisia santonicum* L.), Пирински/Мурсалски/Алиботушки чай (*Sideritis scaedica* Grisb.), Пищялка панчичева (*Angelica pancici* Vand), Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.), Риган бял (*Origanum vulgare* L. Ssp. *Hirtum* (Link) *letsvaart*), Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.), Салеп (*Orchis* sp. *diversa*), Смил жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) Moech.), Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) Bernh = *L.selago*), Цистозира (*Cystoseira barbata* (Good et Vood) Ag.).

Посочените в заповедта на Министъра на околната среда и водите ограничения и забрани не се отнасят за количествата билки, събирани за лични нужди.

Със Заповед № РД – 88/16.02.2001г. на министъра на околната среда и водите са определени условията и реда за разпределение на количествата билки, получавани от естествените находища на лечебните растения под специален режим на опазване и ползване.

За издаването на позволителни на територията на община Николаево се осъществява контрол по отношение на:

- Уведомяване на РИОСВ Стара Загора за организираните билкозаготовителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях от съответния билкозаготовител;

- Водене на книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в РИОСВ Стара Загора;
- Периодични проверки на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- Спазване на законоустановения срок - до 31 януари за представяне в РИОСВ Стара Загора обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки, както и за складовите наличности;
- Водене на регистър на издадените разрешителни за ползване на лечебни растения на територията на община Николаево;
- Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;
- Отнемане на разрешителното за ползване със заповед на кмета на общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляра на разрешителното за ползване.

Ползвателят на разрешителното за ползване на лечебни растения е длъжен:

- Да не се допуска ползване на лечебните растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Да не допуска ползване на защитени от закона лечебни растения;
- Да почиства прилежащите територии след приключване на ползването;
- След изтичането на посочените в разрешителното срокове да не се разпорежда с останалите не добити лечебни растения, които заедно със заплатените такси остават за общината;
- При извършване на ползването да носи винаги в себе си разрешителното.

Такси, които се заплащат за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост се приемат с решение на общински съвет.

Образец:

ОБЩИНА.....
(Адрес).....тел.факс

ПОЗВОЛИТЕЛНО №..... от
за ползване на лечебни растения

На основание чл. 21, ал.2, чл.22, т.2 и чл. 24, ал. 2 от Закона за лечебните растения и Решение № от..... на Общинския съвет за определяне на таксите, разрешава се на, гр. (с.)....., ул. № област....., ЕГН..... да ползва в землището на гр. (с.)....., местност, находище....., лечебни растения, както следва:

№	вид на ползването	мярка	количество	такса за 1 кг (лв)	обща такса (лв.)

Всичко
словом.....

при следните условия:

срок за ползване:.....

начин за събиране на билката.....

препоръчителни инструменти.....

изисквания за опазване на находището.....

други.....

(Условията могат да бъдат разработени по-подробно, както е при позволителните за горския фонд.)

Кмет.....

Позволителното се издава преди осъществяване на ползването.

Образец:

УДОСТОВЕРЕНИЕ ЗА БИЛКИ ОТ КУЛТИВИРАНИ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

На основание чл.46 т.3 от Закона за лечебните растения, Община издава настоящото удостоверение в уверение на това, че в имот №....., в землището на с., община, област....., на площ отдка, е създадено култивирано насаждение от

(вид на лечебното растение)

От горе описаната земя за година са произведени следните количества и видове билки

Описва се вида на билките – коренища, лист, стрък, плод от

(вид на лечебното растение)

- 1.....в количествокг в сурово състояние
- 2.....в количество.....кг в сурово състояние
- 3..... в количество.....кг в сурово състояние

Горе описаните билки са предоставени на

.....
.....

(посочва се име, презиме, фамилия, л.к. №, постоянен адрес на физическото лице или наименование, адрес на регистрация/управление, код по булстат, данъчен номер на билкозаготвителя, регистриран по търговския закон)

Дата

Кмет на Община :.....